

Tisdagen den 29 mars

Kl. 13.00–15.59
18.00–19.21

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 24–25 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 24–25 mars*

Anf. 1 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Europeiska rådet träffades i Bryssel i torsdags och fredags förra veckan. I början av mötet deltog USA:s president Biden. Det här var en viktig demonstration av att EU och USA står enade i sitt fördömande av Rysslands oförsvarbara krig mot Ukraina. EU och USA har den senaste månaden agerat koordinerat, dels genom sanktioner och andra åtgärder för att isolera Ryssland, dels via stöd till Ukraina med ekonomiskt bistånd, humanitärt bistånd och militär materiel.

Jag var en av de stats- och regeringschefer som fick möjlighet att ta till orda i diskussionen. Jag underströk då bland annat vikten av att fortsätta det goda samarbetet om sanktionerna, fortsätta stödja Ukraina och börja förbereda en återuppbyggnad av Ukraina.

Senare under mötet deltog även Ukrainas president Zelenskyj över video. Han gav en beskrivning av situationen och tackade för stödet från Europa, men var också tydlig med de mycket stora behov som finns i landet på grund av de ryska bombningarna och granatanfallen, som ofta numera preciseras mot civila mål.

EU står enigt i att fortsätta isolera Ryssland och Belarus, stödja Ukraina och ge stöd till de miljontals människor som nu befinner sig på flykt undan kriget. Vi ska också genom EU stärka vår egen kapacitet och ta större ansvar för vår egen säkerhet. Europeiska rådet ställer sig bakom den strategiska kompassen, som är ett bra verktyg för att fortsätta utveckla och stärka samarbetet på säkerhets- och försvarsområdet.

Fru talman! Diskussionen om de mycket höga energipriserna, som påverkar hela Europeiska unionen, var både lång och svår. Att EU ska bryta beroendet av ryska fossila bränslen är viktigt för vårt klimat men också i allra högsta grad för vår säkerhet. Det görs givetvis varken i en handvändning eller utan kostnad. I många länder har osäkerheten kring gasförsörjningen drivit upp priserna till rekordnivåer, vilket också smittat av sig på elpriserna, något vi även ser i Sverige.

Vi kunde till slut enas om att fortsätta utnyttja de möjligheter till nationella åtgärder som finns i den verktygslåda som kommissionen presenterade i höstas, men också så snart som möjligt behandla förslaget om gaslagring samt upprätta frivillig gemensam upphandling för gas. Kommissionen gavs också i uppgift att undersöka andra kortsiktiga åtgärder för att underlätta för konsumenterna och företagen, till exempel statsstöd och ett pris-

tak för gas. Jag lyfte också fram frågan om nationella undantag från energiskattedirektivet, vilket jag kan konstatera att det saknades nödvändigt stöd för.

Fru talman! När det gäller de ekonomiska frågorna blev diskussionen tyvärr mycket kort. Men ett svenskt förslag om vikten av öppenhet mot omvärlden togs in i texten. Det är naturligtvis positivt.

Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar statsministern för åtterrapporten. Precis som statsministern sa har EU sedan Rysslands invasion av Ukraina visat på en imponerande förmåga att fatta kraftfulla beslut med enighet.

Det är bra att Europeiska rådet fortsatt säger att man har beredskap att sätta in fler sanktioner mot Ryssland och Belarus. Jag skulle vilja fråga statsministern hur hon ser på möjligheterna för EU att fortsätta vara eniga och hålla i detta långsiktigt om det behövs.

Fru talman! Europeiska rådet diskuterade även de höga energi- och bränslepriserna, som nu tynger hushåll och företag i Sverige och runt om i Europa. Vid EU-nämndens samråd inför toppmötet uppmanade Moderaterna och en majoritet statsministern att driva på för ett tillfälligt undantag från bestämmelserna om EU:s energiskattedirektiv för att möjliggöra ordentligt sänkta skatter på drivmedel. Som vi hörde kom detta dock inte med i slutsatserna.

Det finns många exempel på åtgärder som vi tidigare kanske inte trodde att EU skulle klara av att gå fram med men som man nu ändå har lyckats enas om. Energiskattedirektivet borde inte vara något undantag. Det finns säkert ett visst motstånd från några länder. Men det är inte sällan så att Sverige ställer upp på kompromisser för att EU ska kunna enas. Jag förväntar mig att statsministern och hela regeringen gör vad man kan i den här frågan. Det är knappast bara i Sverige som det sker protester mot de höga bränslepriserna. Jag vill fråga statsministern hur hon avser att nu driva på för ett tillfälligt undantag från energiskattedirektivet mot bakgrund av de diskussioner som fördes på toppmötet.

Anf. 3 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jessika Roswall frågar vilken bedömning jag har av möjligheterna till fortsatt enighet. Jag tycker att det är viktigt att vi är öppna och ärliga med varandra, men också med alla medborgarna i Europa, om att vi är i tuffa tider nu med ett krig här i Europa. Både privatpersoner och företag kommer att påverkas. Vi ser det redan nu med Putinpriserna på bensin och diesel och på elektricitet. Putinpriserna på gas är ett stort problem i stora delar av Europa. Därutöver ser vi höjda livsmedelspriser. De riskerar att öka ytterligare, så att vi får Putinpriser på mat också. Dessutom har vi alla flyktingar som nu kommer från Ukraina. Det är klart att vi alla kommer att påverkas av detta.

Med det sagt ska naturligtvis vi och andra regeringar lindra de här effekterna. Men vi kommer att påverkas när vi har ett stort krig direkt i vårt närområde. Ett sätt att lindra effekterna är naturligtvis att på olika sätt försöka påverka drivmedelspriserna. Man kan också underlätta för hushållen att betala drivmedelspriserna.

Jag tog, precis som jag sa i nämnden, upp frågan om energiskattedirektivet, och jag kan konstatera att jag mötte kompakt motstånd från koalitioner som man normalt sett kanske inte ser. Länder som normalt sett är väldigt budgetrestriktiva var mycket kritiska till detta. Länder som normalt sett inte är så budgetrestriktiva och därmed har mycket hög statsskuld var också mycket kritiska till detta. Partier som är med i samma partigrupp som mitt parti var starkt kritiska, men även partier som är med i samma partigrupp som Jessika Roswalls parti. Jag kan alltså notera ett tämligen kompakt motstånd. Med det sagt är jag naturligtvis beredd att återigen ta upp den här frågan och lyfta fram den på möten.

Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Som sagt är det inte bara i Sverige vi har dessa höga bränslepriser utan även i andra länder. Jag tror nog att det finns andra möjliga partner att diskutera detta med.

Låt mig ta upp en annan fråga, fru talman! På EU-nämndens samråd uppmanade jag också statsministern att göra gemensam sak med andra medlemsstater om att utvisa de ryska spioner som verkar i vårt land under diplomattäckmantel. Enligt Säpo är var tredje rysk diplomat i Sverige i själva verket underrättelseofficer. Statsministern sa då att det är en känslig fråga, vilket är sant, men att hon inte uteslöt någonting, vilket är bra. Jag skulle vilja fråga statsministern om hon aktivt försökte driva detta och samla stöd för det i Europeiska rådet.

Anf. 5 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jessika Roswall sa att det säkert finns partner att diskutera energiskattedirektivet med. Ja, det finns det absolut. Men för att ändra energiskattedirektivet räcker det inte med några partner, utan det krävs att alla 27 medlemsländer säger ja till detta. Det kräver alltså enhällighet.

Vad gäller att utvisa ryska diplomater är det en fråga som vi för samtal med medlemsländer om. En fråga som var uppe var också om man skulle ha någon gemensam diskussion om detta i EU och om det fanns anledning till ett gemensamt agerande. Detta är alltså en diskussion som förs på EU-nivå. Det är också en diskussion som vi för tillsammans med en del andra likasinnade länder för att bedöma vad som är den lämpligaste vägen framåt.

Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Rysslands krigsföring får konsekvenser för hela världen, men det värsta är givetvis hur det drabbar Ukrainas civilbefolkning.

För EU:s del, om man bortser från flyktingsituationen, är det framför allt på energiområdet och livsmedelsområdet som detta innebär stora påfrestningar. Det är positivt att mer fokus riktas på livsmedelssituationen, även om det än så länge brister i konkretion.

Energiområdet ägnas betydligt mer utrymme, och det talas runt om i Europa om inrättandet av en ny fond med upplåning på EU-nivå. Vi har ännu inte sett något konkret förslag från kommissionen, men jag noterar punkt 17 a där det står att medlemsstaterna och kommissionen inför nästa vinter skyndsamt kommer att inrätta nödvändiga solidaritets- och kompensationsmekanismer.

Vad innebär detta? Hur vill statsministern att dessa nya mekanismer ska utformas? Finns det några idéer om detta?

Anf. 7 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi har en sommar framför oss, och då är givetvis behovet av gas betydligt mindre än under vintern. Många europeiska hushåll använder gas för att värma upp sina hus, och det gör att gasfrågan kommer att bli än mer akut inför nästa vinter – om inte situationen utvecklas i en positiv riktning.

Det är därför viktigt att göra förberedelser, och kommissionen arbetar aktivt med att hitta alternativa sätt att få till stånd gasleveranser till Europa. Vi har den norska gasledningen, och Norge är tydligt med att man är beredd att maxa kapaciteten i den. Man tittar också på flytande gas och på att öka möjligheten att få gasleveranser på det sättet. Det här är ett viktigt arbete som drivs av enskilda länder men också av kommissionen.

Man tittar också på att ha en gemensam upphandling så att europeiska länder inte konkurrerar med varandra på gasmarknaden utan kan göra dessa köp tillsammans. Det är *en* solidaritetsmekanism man kan titta på.

Det handlar också om hur den gas som finns i Europa ska komma alla länder till del på ett rimligt sätt.

Exakt vad detta kommer att innebära i praktiken kommer kommissionen att arbeta vidare med. Från svensk sida är vi dock alltid tydliga med att vi inte är förespråkare av en upplåning som ska gå till bidrag till enskilda länder.

Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Jag noterar i slutsatserna att solidaritets- och kompensationsmekanismer tas upp i en annan punkt än gemensam upphandling. Det blir intressant att se hur förslaget ska utformas, och jag utgår från att regeringen kommer att protestera om det kommer på tal att detta på något sätt ska finansieras av svenska skattebetalare.

Det är stort fokus på att säkra gas från andra marknader. Det har presenterats en överenskommelse med USA, men den innebär ju att USA de närmaste tio åren ska hjälpa oss att handla gas från Asien.

Inget fokus sätts på att på kortare sikt öka utbudet av gas, och regeringen vill ju förbjuda prospektering av gas. Är det något som statsministern tycker att fler länder i Europa borde ta efter i detta läge?

Anf. 9 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att alla länder i Europa bör göra sig mindre beroende av importerad fossil energi. Det är vägen framåt. Hela den kris vi nu ser vad gäller gas- och oljepriser visar att vi inte ska vara beroende av utländska aktörers agerande för detta.

Därför är min utgångspunkt att detta är ett bra argument för att snabba på den gröna omställningen. Låt oss se till att bygga ut det som är bra inte bara för miljön utan även säkerhetspolitiskt korrekt, det vill säga sol- och vindkraft.

Det finns stor potential att bygga ut vindkraft i Östersjön, långt ute till havs så att den inte syns från land. Här vore det bra om det fanns fler partier i Sverige, både centralt och lokalt, som drev på för denna möjlighet.

Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för återrapporten. Jag noterade i morse att man efterlyste vårjackor, underkläder, skor, väskor, tjejkärl i storlek 122–170, joggingskor i storlek 39–40. Detta är kopplat till att vi i går körde två matsalsbord och i helgen tältläger.

Många personer har redan kommit till Sverige. En del har satt sig i bilen och rullat hit på eget initiativ. Andra har kommit hit med bussar då privatpersoner har varit nere vid gränsen och hämtat dem.

Bilderna från gränsområdena utanför Ukraina är såklart inte lika förskräckande som bilderna innanför gränsen, men läget är ändå bekymmersamt.

På vårt möte inför detta toppmöte efterlyste jag någon form av samordning för att underlätta för dem som har tagit sig över landets gränser att kunna komma vidare till övriga länder.

I helgen kom det från kommissionär Ylva Johansson förslag om samordning av transporter och information, förbättrade mottagningssystem, nationella planer för långsiktiga behov och gemensamma lösningar för att skydda de personer som befinner sig på flykt och givetvis är extra sårbara.

Att jag efterlyste en del av detta inför toppmötet var för att det inte fanns någon punkt om det på programmet, och jag ville att det skulle lyftas upp.

Var det under ert möte någon diskussion om alla dessa människor som befinner sig på flykt?

Anf. 11 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Migrationsministrarna hade ett möte i går, och Ylva Johansson hade en tiopunktlista med sig till det mötet. Man får väl säga att Annika Qarlsson var väldigt framsynt, för många av de frågor hon lyfte fram på EU-nämnden fanns med bland dessa punkter. Kommissionen ser också de behov som Annika Qarlsson lyfte fram så förutseende på EU-nämnden i förra veckan.

Det fördes givetvis en diskussion om flyktingarna under toppmötet eftersom det påverkar många länder, inte minst Polen som tar ett mycket stort ansvar. Det handlade också om stöd till Polen för att Polen ska kunna ta hand om dem som vill stanna där; många vill ju det eftersom språket är liknande och de vill vara nära Ukraina. Men det ska givetvis också finnas säkra möjligheter att ta sig vidare.

Frågan om risk för att människor utnyttjas diskuterades också, och det lyftes in en särskild text om det i slutsatserna – något Sverige givetvis stödde.

Anf. 12 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Det är oerhört värdefullt att klara av att ha många olika delar på bordet samtidigt. Där handlar det både om att försöka få slut på kriget och om att underlätta för de personer som fortfarande finns i landet men också för dem som tar sig vidare.

Energifrågorna har varit på tapeten och är oerhört heta. Det som vi i Centerpartiet gärna skulle vilja se är att man ökar utbyggnaden och omställningen och att man använder detta tillfälle till att göra rätt nu men också på sikt. Det finns ett förslag som kommissionen lade fram den 8 mars och som heter REPowerEU. Finns det några diskussioner om att skynda på det och se till att det kommer in insatser och resurser i systemet så att stora steg kan tas där? Nu när det finns en diskussion om energiskatte-direktivet måste det också finnas utrymme för det förnybara där, tänker jag.

Anf. 13 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det som är positivt i allt detta mörka är att länderna på ett helt annat sätt än före kriget ser att vi måste göra oss oberoende av den ryska gasen och oljan, även om det är klart att dessa under en övergångs-period kan behöva ersättas med annan gas och olja. Men i längden är det inte det som är framtiden, utan det är att vi kan producera vår egen el via sol, vind och vattenkraft liksom kärnkraft, som kommer att vara en del under en tid framöver. Det finns alltså all anledning att skynda på detta arbete, och min bedömning är att det finns en rejäl skjuts i det.

Vad gäller förnybart är en förändring som skulle kunna göras i energiskattedirektivet att man inte behöver ha full koldioxidskatt på biodrivmedel till exempel, men detta kräver också att 27 medlemsländer tycker att det är bra.

Anf. 14 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsministern för åtterrappor-ten.

Sedan Ryssland startade sitt anfälls-krig har EU och Sverige vidtagit kraftiga åtgärder, och stödet till Ukraina har varit stort, både materiellt och ekonomiskt. Tillsammans ger vi dem som flyr kriget stöd och hjälp i våra respektive länder. Rätten till asyl ska gälla alla som flyr från krig och förtryck.

När Europa fortsätter att importera rysk olja, gas, kol och uran fortsätter Europa också att bekosta det krig som alla säger sig vilja få stopp på. EU:s lösning är att göra sig oberoende av rysk gas, olja och kol genom gemensam upphandling från andra länder och genom att bunkra framför allt gas. Hur går detta ihop med omställningen till fossilfri och förnybar energi? Diskuterade rådet hur medlemsstaterna ska kunna ställa om till hållbar energi? Utifrån svaret under den förra frågerundan verkar den framtiden vara långt borta.

EU har tidigare klassat såväl gas som kärnkraft som hållbar energi i den gröna taxonomin. I dag kan vi på många sätt tydligt se att gas inte är hållbart och att gasen och helst också kärnkraften borde tas bort från taxonomin.

Jag har tidigare vid ett flertal tillfällen lyft upp att ryska fartyg, inklusive dotterbolag med annan flagg, inte ska få lägga till i svenska hamnar och att statsministern i rådet borde driva både stopp för dessa fartyg och stopp för energi från Ryssland. Jag vill fråga statsministern: Lyftes något av detta upp under mötet?

Slutligen konstaterar jag med stor tillfredsställelse att rådet bekräftade sitt åtagande att stödja Republiken Moldavien och dess befolkning. Det är ett uttalande som jag tidigare har saknat.

Anf. 15 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ilona Szatmari Waldau tar upp en viktig fråga, nämligen Moldavien. De har tagit ett mycket stort ansvar i denna situation och tagit emot ett oerhört stort antal flyktingar i förhållande till sin befolkning. Det är ett av Europas fattigaste länder, och de behöver vårt fulla stöd i denna situation. Sverige har bidragit till Moldavien, dels ensamt, dels som en av de största bidragsgivarna till FN:s flyktingorgan. Det är naturligtvis viktigt att fortsätta att stötta Moldavien i denna svåra situation.

Från svensk sida har vi varit tydliga med att vi är öppna för ytterligare sanktioner. Det råder ingen tveksamhet om att vi är beredda att ta ytterligare steg. Jag delar helt Ilona Szatmari Waldaus uppfattning att vi vill ställa om vårt energisystem så att vi inte är beroende av utländsk import för vår elförsörjning och så att vi använder de resurser som finns här i Europa. Inte minst i vårt närområde i Östersjön finns det stora möjligheter att bygga ut havsbaserad vindkraft för att kunna försörja inte bara Sverige. Det finns stora planer också från tysk sida att bygga ut havsbaserad vindkraft, så här finns goda möjligheter.

Detta kräver såklart att man snabbar på investeringarna, och vi vill se höga ambitioner för att göra detta. Tyvärr ser vi alltför ofta att planer på utbyggnad stoppas av kommunala veton.

Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret!

När det gäller att utbyggnad stoppas lokalt har jag själv som lokal företrädare drivit utbyggnad av just vindkraft, men detta har stoppats i hela länet på grund av Försvarsmakten. Det här är också en viktig statlig fråga, och det är inte bara det kommunala vetot som ställer till det.

Statsministern sa i början att det är bra för klimatet att göra sig oberoende av rysk olja och gas, men där vill jag återigen understryka att om man inte börjar producera hållbar energi påverkas inte klimatet över huvud taget.

Jag vill kort fråga om hur Europas lantbruk diskuterades. Jag tror att Sveriges jordbrukare behöver få veta vilket stöd de kan få från EU och vilka undantag som planeras i statsstödsreglerna som gör att man kan få ett större nationellt stöd. Det vore bra om statsministern kunde ge ett lite utförligare svar om det.

Anf. 17 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ilona Szatmari Waldau har helt rätt i att det finns flera problem med utbyggnaden av vindkraften i Sverige. Försvarsmakten har naturligtvis sina intressen, och lokala politiker har sina. Därutöver har vi långa tillståndsprocesser i Sverige, så här finns mycket som vi kan arbeta med tillsammans för att göra oss mindre beroende av importerade energislag. Detta är något som jag verkligen hoppas att vi kan samarbeta kring, för det är tydligt att frågan om vindkraft inte längre bara är en klimatfråga, som är väl så viktig, utan också en säkerhetspolitisk fråga.

Prot. 2021/22:89

29 mars

Åtterrapportering från

Europeiska rådets

möte den 24–25 mars

Vad gäller mat uppmanade vi i samband med mötet i Versailles kommissionen att komma med förslag till åtgärder för att säkra mattillgången, och jag ser fram emot att kommissionen ska presentera sådana åtgärder.

Anf. 18 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Tack, statsministern, för rapporten!

I slutsatserna från rådmötet är det mycket tydligt att EU står på Ukrainas och dess befolknings sida och att vi kommer att fortsätta att stödja Ukraina på olika sätt.

EU:s krav på Ryssland är tydliga: De ska omedelbart stoppa sin militära aggression mot Ukraina och villkorslöst dra sig tillbaka. Rysslands krigsförbrytelser måste omedelbart upphöra, och de ansvariga ska ställas till svars. Det är bra att rådet är tydligt på dessa punkter.

I slutsatserna står också att EU kommer att fortsätta att tillhandahålla ett samordnat stöd på olika sätt. Att EU agerar samordnat är förstås väldigt viktigt. När EU agerar enat blir unionen en tung aktör på världsarenan, men samtidigt finns problem. Ett exempel är Ungern som blockerar långtgående åtgärder såsom importstopp för rysk energi, som inte vill hjälpa Ukraina med vapen och som heller inte låter vapen från andra passera genom landet på väg till Ukraina.

Enighet i EU är såklart positivt, men någonstans måste man ändå göra en avvägning mellan enighet och agerande. Jag undrar hur statsministern ser på den avvägningen. Är det enighet till varje pris, eller anser statsministern att enskilda eller grupper av länder kan gå vidare på egen hand?

Apropå just Ungern undrar jag också om regeringen ser att Sverige och andra likasinnade EU-länder kan sätta ytterligare press på Ungern, och i så fall hur?

Anf. 19 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vad gäller Ungern ska jag ändå säga att Ungern har haft ett annat förhållningssätt till Ryssland än en del andra europeiska länder har haft innan detta krig startade. Men efter att kriget startade har Ungern varit med och ställt upp på de mest långtgående sanktioner som vi någonsin har fattat beslut om mot något land och inte motsatt sig detta utan varit en konstruktiv part. Det tycker jag faktiskt är viktigt att påminna om i detta läge. Ungern har ställt upp bakom alla de åtgärder som vi har vidtagit, både vad gäller att stötta Ukraina och vad gäller de väldigt tuffa sanktioner som vi har infört mot Ryssland.

Det är flera länder som är väldigt beroende av inte minst den ryska gasen, och det är inte möjligt att över en natt hitta andra leverantörer. Det är inte så att Ungern är det enda land som känner viss skepsis inför att helt sluta importera rysk gas och olja. Det handlar alltså inte bara om vad Ungern tycker. De står inte ensamma i denna skepticism.

Med detta sagt är vi från svensk sida öppna för ytterligare sanktioner, vilket i så fall skulle ha väldigt stor påverkan på el-, bensin- och dieselpriiser i hela Europa, inklusive i Sverige.

Anf. 20 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag förstår att avvägningen inte är helt lätt. Det hade varit bra om regeringen hade varit tydligare kring att

hålla öppet för att Sverige och andra likasinnade länder skulle kunna gå fram fortare.

Jag vill också passa på att ställa en fråga om skrivningen att EU är redo att täppa till kryphål och att alla försök att hjälpa Ryssland måste stoppas, som det står i slutsatserna. Hur definierar man hjälp till Ryssland? Jag tänker specifikt på Indien som har passat på att köpa rysk olja till rabatterat pris och därmed aktivt ökat sin finansiering av kriget i Ukraina, medan andra försöker hitta sätt att minska importen av rysk energi.

Hur anser statsministern, utifrån slutsatserna, att EU bör agera mot Indien?

Anf. 21 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är oerhört viktigt att täppa till kryphål. Nu har vi fattat beslut om dessa sanktioner, men det är oerhört viktigt att de också till fullo implementeras i alla medlemsländer. Vi ser bara i Sverige att det inte är alldeles enkelt. Det handlar bland annat om vilka som är ägare till olika bolag. Det kan ibland vara komplicerat när det är komplicerade ägarstrukturer. Det är därför viktigt att vi jobbar kontinuerligt med det för att säkerställa en fullgod implementering.

Vi har haft ett väldigt bra samarbete mellan Europa och USA. Men både Kina och Indien är två länder som också är nyckelaktörer i detta. Det förs också samtal mellan USA och Kina samt mellan Europa och Kina på olika nivåer men också med Indien för att diskutera hur man ser på vad som är den bästa vägen framåt och hur man ska agera i detta läge.

Anf. 22 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporten.

Tänk dig att någon skulle bryta sig in i ditt hus och att du sedan skulle tvingas förhandla om att möjligen ge upp ditt sovrum eller kanske ditt badrum till inkräktaren.

Det är ungefär detta som nu pågår i de så kallade förhandlingarna i Istanbul. Det är på många sätt skamligt att den ukrainska regeringen ska tvingas till att förhandla med dem som står bakom det anfallskrig som helt utan legitima skäl startats av den ryska regimen.

Det får aldrig vara EU eller enskilda medlemsländer som uppmanar Ukraina att ge upp delar av sitt territorium eller att göra andra eftergifter. Vår uppgift, precis som kommer fram i rådsslutsatserna, måste vara att stärka och stödja Ukraina samtidigt som vi på alla sätt försvagar den ryska regimen.

Fru talman! Det finns många goda föresatser i rådsslutsatserna från det senaste mötet. Men jag skulle vilja fråga statsministern hur samtalen går kring de förhandlingar som har påbörjats och som nu kommer till uttryck i rådsslutsatserna.

Anf. 23 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Nilsson tar upp en väldigt viktig fråga, nämligen det faktum att Ukraina inte ska tvingas till åtgärder i detta läge. Det är Ukraina själva som väljer att agera också i denna väldigt pressade situation. Det är någonting som vi från svensk sida också tar upp, att det är viktigt att Ukrai-

Prot. 2021/22:89

29 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 24–25 mars*

na själva får göra de val som de tycker är de rätta för sitt land. Det är någonting som vi för fram i olika sammanhang.

Självklart har det varit en diskussion kring om man tror att detta förhandlingsspår är någonting som kan vara en väg framåt i närtid. Det är naturligtvis i slutändan bara en person som kan avgöra det, nämligen den som startade kriget – president Putin. Han kan vilken dag som helst besluta sig för att stoppa detta orättfärdiga krig.

Anf. 24 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Jag vill verkligen understryka hur viktigt det som statsministern säger är men också att Sverige och EU vågar ta orden i munnen, alltså att det eftersträvade endgame – om jag får uttrycka mig så – är ukrainsk seger. Ingenting annat kan vara acceptabelt.

Jag skulle också vilja fortsätta spåret kring Moldavien. Och jag håller med om det som en kollega tidigare sa kring att det är viktigt att det står i rådsslutsatserna. Moldavien är utsatt för kraftig rysk propaganda. Vi har Transnistrien som är en frusen konflikt, och det finns en stor risk för en destabilisering av Moldavien från rysk sida.

Vilka konkreta åtgärder har EU:s ledare vidtagit vad gäller just destabiliseringsrisken?

Anf. 25 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att säga följande. Vi ska stötta Ukraina på alla möjliga sätt – finansiellt, humanitärt och militärt. Det ska vi fortsätta göra så länge denna konflikt pågår. Men det är ändå till syvende och sist Ukraina själva som bestämmer hur de väljer att agera i samband med förhandlingar.

Moldavien är, precis som har sagts, ett land som har en väldigt utsatt situation. Det finns en konflikt i botten. De har också haft problem med ryska gasleveranser och hade också väldigt höga elpriser under vintern innan kriget bröt ut. Det är därför viktigt att i detta läge fortsätta att stötta Moldavien och att det görs via EU, att vi gör det bilateralt från Sverige och att även FN:s flyktingorgan kan hjälpa till. Det är många flyktingar som söker sig vidare från Moldavien, och det är självklart viktigt att det finns en solidaritet i EU för att också ta emot dem.

Anf. 26 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Tack för återrapporten, statsministern!

Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina har nu pågått i över en månad, och hittills har EU kunnat enas om kraftfulla sanktioner och stöd till Ukraina. Som land har vi kunnat bistå humanitärt, ekonomiskt och militärt. Men samtidigt ser vi hur kriget fortsätter med bombningar av sjukhus, belägringar av städer och fruktansvärda följder för civila. Många miljoner människor är på flykt, och precis som framgår av rådsslutsatserna behöver vi ha en beredskap för att denna situation kan hålla i sig på lång sikt.

Mer behövs dock. I torsdags höll president Zelenskyj ett starkt tal till oss alla här i kammaren, och vi var många som berördes. Vi stod alla upp och applåderade Ukrainas strävan efter fortsatt frihet och självbestäm-

mande. Zelenskyj uppmanade oss att stoppa importen av rysk olja och gas. Varje dag som importen fortsätter förlängs kriget. EU:s import av rysk olja och gas ger pengar rakt in i Putins krigskassa och måste upphöra.

Trots detta var det få partier som samma dag stöttade Miljöpartiets initiativ om att stoppa importen; bara Miljöpartiet och Vänsterpartiet röstade för att gå vidare med frågan. Regeringen driver inte på, och rådet säger bara att vi ska arbeta för en gradvis minskning. Jag vill därför fråga statsministern om Zelenskyjs uppmaning till riksdagen kommer att göra att regeringen framöver driver på hårdare i den frågan inom EU.

Anf. 27 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Ferm tar upp en väldigt viktig fråga, nämligen det faktum att Europas köp av rysk olja och gas är någonting som underlättar för Ryssland att fortsätta det här kriget. Mot den bakgrunden förstår jag också president Zelenskyjs uppmaning.

Från svensk sida är vi beredda att gå vidare och diskutera alla typer av sanktioner, inklusive sanktioner gällande den ryska oljan och gasen. Hamnarna är en annan fråga. Det är vi alltså absolut beredda att fortsätta diskutera. Vi är också beredda att driva på, men det behöver vi göra på ett sätt som vi tror kan vara framgångsrikt. Jag kan konstatera att det finns flera länder som är väldigt beroende av den ryska oljan och gasen, så det gäller att föra diskussionerna på ett sådant sätt att de länderna inte slår bakut och slår dövörat till.

Anf. 28 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Min andra fråga handlar om livsmedelsförsörjning, bistånd och säkerhet. Allt detta hänger nämligen ihop – konsekvenserna av höjda matpriser märks ju redan, inte bara i Sverige utan även världen över. Det är väldigt viktigt att Sveriges regering fortsätter att driva på och bevaka att vi kan ändra statsstödsreglerna och få till ett bredare stöd för lantbruket i Sverige som inte enbart innebär fossila subventioner.

FN varnar även för risken för en global svältkatastrof som en följd av kriget. Det är länder som ofta redan är sargade och konfliktdrabbade som kommer att drabbas allra hårdast. I det läget tycker jag att det är anmärkningsvärt att det finns partier som driver på för en sänkning av biståndet, men det är också anmärkningsvärt att Sveriges regering är öppen för att göra mycket stora avräkningar i biståndet. Min fråga är därför om statsministern anser att det faktiskt kommer att göra världen tryggare i det här läget.

Anf. 29 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Miljöpartiet har ju verkligen drivit på och stått upp för att vi ska avsätta 1 procent av bni till bistånd. Vi har också drivit dessa frågor med full kraft och stor framgång under de senaste åren.

Jag håller helt med om att det i det här läget, när vi riskerar att gå mot en svältkatastrof i delar av världen och har den största flyktingkrisen i Europa sedan andra världskriget, naturligtvis är helt fel väg att gå att kräva att vi ska minska andelen vi använder till bistånd. Det är ju helt verklighetsfrånvänt att säga att vi i detta läge ska sänka biståndet. Dessutom har många människor halkat ned i absolut fattigdom i samband med den tillba-

Prot. 2021/22:89

29 mars

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 24–25 mars*

kagång som skedde under corona, så det känns lite verklighetsfrämmande.

Med det sagt är vi från regeringens sida beredda att tillämpa de regler som finns vad gäller biståndsavräkningar när man tar emot flyktingar.

Anf. 30 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Tack för åiterrapporten, statsministern!

Mycket har handlat om olja och gas, och även min fråga kommer att handla om det. Det är en prioriterad fråga för hela Europa att minska beroendet av olja och gas, inte minst den ryska. Statsministern har varit mycket tydlig med detta i åiterrapporten. Det var välkommet att EU och USA kunde presentera ett nytt energisamarbete på området och att Tyskland nu avser att helt fasa ut importen av rysk energi. Det är ett stort och viktigt steg för att ytterligare försvåra för Putin att finansiera sitt orättfärdiga krig.

Sverige har också en aktiv roll i detta, och när statsministern träffade Tysklands förbundskansler Olaf Scholz i går var en fråga på dagordningen hur EU kan öka takten i den gröna omställningen. Vad ser statsministern som den viktigaste åtgärden för att Europa så snabbt som möjligt ska kunna minska det ryska fossilberoendet och öka takten i den gröna omställningen?

Anf. 31 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Som jag ser det handlar detta om två saker. Först handlar det om att på kort sikt växla över från rysk gas till gas som man kan importera någon annanstans ifrån, men i nästa led måste det handla om att bli oberoende av gas och olja som kommer från andra kontinenter.

Vi ser nämligen vad detta stora beroende betyder för svenska och europeiska hushålls plånböcker och för svenska och europeiska företag här och nu – hur det slår rakt in i plånboken och rakt in i likviditetskalkylen hos alla svenska företag. Att kunna ha en stabilitet här och inte vara så beroende är alltså A och O för framtiden. Dessutom är det ju bra ur ett klimat- och miljöperspektiv.

I vår del av Europa finns det stor potential i den havsbaserade vindkraften. Den går snabbt att bygga ut och är ett förhållandevis billigt energislag. Att snabbt kunna bygga ut vindkraften är alltså A och O i det här läget. I andra delar av Europa, men såklart även i Sverige, finns det potential i att i större utsträckning använda sol – kanske mer potential ju fler soltimmar man har. Det finns naturligtvis även potential i vattenkraften.

En tredje sak som ofta lyfts upp är att vi behöver se till att energieffektivisera så att vi inte använder el i onödan utan använder den på allra bästa sätt. Där finns en fortsatt potential runt om i Europa – kanske lite mer i andra länder än i Sverige, där vi under en längre tid har jobbat en del med energieffektivisering inte minst inom industrin.

Anf. 32 BJÖRN WIECHEL (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsministern!

Det är ju stora och svåra frågor det handlar om när det gäller energiförsörjningen. Vi ser också att förutsättningarna ser väldigt olika ut och att det är skillnad på kort och lång sikt, som statsministern säger. Samtidigt vill man gärna hålla ihop inom unionen och länderna emellan. När det

gäller Sveriges roll i det arbetet, vad anser statsministern är vårt viktigaste bidrag?

Prot. 2021/22:89
29 mars

*Åtterrapportering från
Europeiska rådets
möte den 24–25 mars*

Anf. 33 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tror att vårt viktigaste bidrag är att driva på genom att visa upp ett positivt exempel, nämligen det som händer i Sverige här och nu på grund av den politik vi har fört – vilket har drivits på av bland annat Miljöpartiet – för att Sverige ska ligga långt framme i klimatomställningen. Vi ser ju att detta inte är någonting som kommer att skapa jobb i framtiden utan att det skapar jobb här och nu, runt om i hela Sverige. Man bygger batterifabriker och planerar för det fossilfria stålet, och vi ser hur industrin blomstrar runt om i landet.

Vi har en otrolig potential när det gäller att visa att det inte bara är framtiden det handlar om utan att jobb skapas här och nu. Det är alltså någonting vi kan lyfta upp och som jag lyfter upp mycket när jag träffar kollegor från andra delar av världen. Det finns ett stort intresse för den gröna industriella revolution vi just nu ser i Sverige.

Anf. 34 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Statsministern sa i ett tidigare anförande här att vi har Putinpriser på el och på drivmedel. Jag vänder mig lite mot den beskrivningen. Redan före kriget i Ukraina hade Sverige världens högsta dieselpriser och låg bland de fyra fem högsta i världen när det gäller bensin. Magdalena Andersson har varit finansminister i Sverige i drygt sju år, så det skulle kanske vara rimligare att tala om Anderssonpriser på el och drivmedel.

För varje krona som världsmarknadspriset stiger på drivmedel tar staten in 25 öre till i moms. Staten tjänar alltså ganska mycket pengar på att drivmedelspriserna stiger. Vi har en liknande utveckling när det gäller elpriserna. Och vem är det som får betala? Jo, det är de svenska hushållen och konsumenterna.

Detta smittar nu också över på livsmedelsproduktionen, som är i djup kris på grund av höga drivmedelspriser.

I den kris vi har just nu måste vår regering våga ta den här diskussionen i EU och försöka pressa på för att få ned de svenska kostnaderna. Jag skulle helt enkelt vilja fråga Magdalena Andersson vad hon vill göra åt Anderssonpriserna på el och drivmedel.

Anf. 35 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är intressant att en politisk motståndare tror att man har ett så stort inflytande i hela Europa.

De spanska lastbilschaufförerna som nu strejkar på grund av de höga drivmedelspriserna i Spanien – gör de det på grund av Sveriges agerande?

De franska pensionärer i kärnkraftslandet Frankrike som svettas över höga elpriser – är det alltså Sveriges regering som ligger bakom det?

De tyska barnfamiljerna som har svårt att betala gasräkningen för att värma badvattnet till barnen – är det Sveriges regering och Magdalena Andersson som ligger bakom det, Jan Ericson?

Eller är det så att Putins agerande och det ryska kriget är förklaringen till att vi runt om i hela Europa ser rekordhög elpriser, bensinpriser, dieselpriiser och gaspriser?

Jag har inget att tillägga.

Anf. 36 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag fick inget svar på min fråga. Visst är det så att kriget driver upp priser på både el och drivmedel. Men det som jag sa är också sant: För varje krona som världsmarknadspriset på drivmedel stiger tar staten in 25 procent till i moms. Det hamnar i vår statskassa, och det beror inte på Putin.

Det är också så att vi gick in i den här situationen med världens i särklass högsta dieselpriiser och nästan de högsta bensinpriserna i världen. Att vi hamnade i det läget och hade de sämsta förutsättningarna redan före kriget beror inte heller på Putin. Detta är svenska politiska beslut och beror inte på Putin.

Vi ser nu också hur många länder runt om i Europa faktiskt tar den här diskussionen i EU. Vi ser hur Spanien, Portugal, Nederländerna och Polen alla tar olika beslut för att sänka sina kostnader på energi. Men den svenska regeringen konstaterar bara: Nej, det gick inte.

Anf. 37 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra om man håller sig till fakta. Det finns ingen tvekan om att det är tufft för svenska hushåll och svenska företag just nu, med både de höga bensin- och dieselpriiserna och de höga elpriserna, precis som det är tufft för hushåll och företag runt om i hela Europa.

Det gör också att regeringarna i hela Europa, och EU-kommissionen, diskuterar olika åtgärder för att lindra effekterna av Putins krig, också de ekonomiska. Där har, om man nu ska hålla sig till fakta, också den svenska regeringen presenterat flera förslag just för att lindra effekterna för hushåll och företag. Det tycker jag är viktigt att man också kan se, även om man i opposition drömmer om andra åtgärder som vi inte vet om de är möjliga att genomföra.

Återrapporteringen var härmed avslutad.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade

att *Lars Adaktusson* (KD) av sagt sig uppdraget som ledamot i utrikesutskottet och

att *Gudrun Brunegård* (KD) av sagt sig uppdraget som suppleant i utrikesutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Prot. 2021/22:89
29 mars

Andre vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas partigrupp anmält Gudrun Brunegård som ledamot i utrikesutskottet och Sofia Damm som suppleant i utrikesutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i utrikesutskottet
Gudrun Brunegård (KD)

suppleant i utrikesutskottet
Sofia Damm (KD)

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2021/22:22 för torsdagen den 24 mars i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från skatteutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2021/22:419

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:419 Reduktionsplikten
av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 april 2022.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 25 mars 2022

Infrastrukturdepartementet

Khashayar Farmanbar (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 6 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2021/22:199 till finansutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2021/22:FiU17 Ändrade regler för att möjliggöra utlämning av uppgifter för inkomststudier

2021/22:FiU25 Statlig förvaltning

2021/22:FiU26 Kommunala frågor

Skatteutskottets betänkande

2021/22:SkU21 Begränsning av avdragsrätten för underskott från tidigare år

Civilutskottets betänkanden

2021/22:CU3 En ny konsumentköplag

2021/22:CU8 Konsumenträtt

2021/22:CU10 Bostadspolitik

Näringsutskottets betänkande

2021/22:NU15 Energipolitik

Socialutskottets betänkande

2021/22:SoU13 Äldrefrågor

Justitieutskottets betänkanden

2021/22:JuU24 Processrättsliga frågor

2021/22:JuU49 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och den svenska delegationens arbete under 2021

Försvarsutskottets betänkanden

2021/22:FöU8 Försvarsmaktens personal

2021/22:FöU9 Militära frågor

*Jämställdhet och
åtgärder mot
diskriminering*

§ 8 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU8

Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering
föredrogs.

Anf. 38 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Fru talman! På agendan den närmaste stunden i kammaren står jämställdhet och åtgärder mot diskriminering.

I Sverige ska rättigheter, skyldigheter och möjligheter gälla lika för alla, oavsett vem man är och var man kommer ifrån. Kön ska inte begränsa individens frihet. Och vi har alla ett eget ansvar – som individer, föräldrar, arbetsgivare, kollegor och medmänniskor – för att både kvinnor och män ska kunna komma till sin fulla rätt.

Jämställdhet är för mig i grund och botten en frihetsfråga. Strävan efter ett jämställt samhälle grundas i allas lika värde och har som målsättning att individen ska ha makt och möjlighet att själv välja hur hon eller han vill leva sitt liv.

Sverige är ett av världens mest jämställda länder – något som vi ska vara stolta över. Men på senare år har vi sett att utvecklingen i flera delar har stannat av. I andra delar går utvecklingen till och med åt helt fel håll.

Kvinnor tjänar mindre än män, och kvinnor arbetar deltid i större utsträckning än män. Det påverkar kvinnor ekonomiskt, både här och nu och vid sjukdom och arbetslöshet. I slutändan påverkar det även pensionen.

Kvinnor i Sverige äger dessutom betydligt mindre än männen. Att kunna ha egna sparpengar, att ha möjlighet att äga sin del av bostaden och att kunna skapa sig en egen bas och en trygghet som gör att man inte är beroende är en frihetsfråga.

Utrikes födda kvinnor har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden. Det finns också könsskillnader vad gäller ohälsa där kvinnor är sjukskrivna i större utsträckning än män och där kvinnor lämnar arbetslivet i förtid i större utsträckning än män.

Mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck är ytterligare allvarliga samhällsproblem som orsakar både fysiskt och psykiskt lidande. Det är viktigt att samhället markerar och agerar kraftfullt mot dessa brott. Ingen har rätt att begränsa någon annans liv.

Fru talman! Även om Sverige har kommit långt och kan vara en förebild för andra länder i mycket har vi fortfarande omfattande problem och områden där det krävs förändring. Vad gäller ekonomisk jämställdhet kan vi se att utvecklingen i stort sett har stannat av. I många hänseenden börjar det när första barnet föds. Det är då den stora skillnaden mellan mäns och kvinnors tidsanvändning etableras. Så länge kvinnor tar på sig ett oproportionerligt ansvar för det obetalda hemarbetet kommer ekonomisk jämställdhet att bli svår att uppnå.

För många är det svårt att överblicka de långsiktiga effekterna av valen och sambanden mellan föräldraskapet, ansvaret för obetalt hemarbete och till slut pensionen. Därför anser jag att relevanta myndigheter bör få i uppdrag att informera blivande föräldrar om sannolika effekter av olika val, så att fler kan fatta välinformerade beslut.

Här gör starka förebilder inom till exempel skolan en extremt stor insats. Lärare som ms Tone Grönnslett på British Junior i Eskilstuna och Patrik Göransson på Frejaskolan i Gnesta är exempel på kvinnor och män som genom sitt agerande som tydliga förebilder och som genom sin undervisning och sitt rektorskap sätter ribban högt. De öppnar dörrar för sina elever, oavsett kön eller bakgrund, och har högt ställda förväntningar på alla sina elever. Dessutom guidar de med tydlig hand och varmt hjärta mot framtiden.

Det är föräldrarna som fostrar sina barn och som tar ansvar för att barnen ges samma möjligheter och lär sig om rättigheter och skyldigheter och om respekten för varandra och sin omgivning. Vad Anna och Carl-Johan lär sina söner Arvid och Oscar spelar roll, precis som det spelar roll vilka förebilder och hur mycket plats Peters och mina döttrar – Lovisa, Ebba och Alice – självklart ska ha och ta i vårt samhälle. Föräldrar spelar roll. Skolan spelar roll. Samhällets krav och högt ställda förväntningar spelar roll.

Fru talman! Friheten ska gälla alla människor i vårt land, men just nu finns det mycket som tyder på att hedersförtrycket ökar. Undersökningar visar att så många som var sjätte niondeklassare i storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö lever under hedersförtryck. Hederskulturen hör inte hemma i ett modernt samhälle, och den ska bekämpas med alla tillgängliga medel.

Beslut om det egna livet och den egna kroppen ska fattas av den enskilde, inte av självutnämnda moralpoliser som sprider en lära som är både förlegad och förtryckande, särskilt mot kvinnor. Därför vill Moderaterna kartlägga förekomsten av moralpoliser och genom ett särskilt brott, olaga frihetsbegränsning, kriminalisera att någon genom tvång eller otillbörliga påtryckningar förmår andra att följa regler och instruktioner som syftar till att upprätthålla en viss persons eller grupps heder. Brottet ska kunna leda till fängelse. Hederskultur har ingen plats i Sverige.

Fru talman! Ett annat område där utvecklingen går åt fel håll är våld i nära relationer. Var tredje vecka mördas en kvinna av sin partner i Sverige. I åtta av tio fall är brottsplatsen någon av de inblandades hem, en plats där människor med rätta förväntar sig att vara i trygghet. En stor del av våldet i nära relationer är dessutom sexuellt.

Många som har utsatts för denna typ av brottslighet känner fortfarande inte att det är meningsfullt att anmäla för att rättskipningen ska få ha sin gång eftersom det är få av dessa brott som klaras upp. Det är en utveckling som måste stoppas. Allt våld är oacceptabelt, och insatser mot olika former av relationsvåld måste ske i bättre samverkan mellan polis, sjukvård och socialtjänst. Den som har utsatts för brott ska få stöd, hjälp, skydd och ett kunnigt och bra bemötande genom hela rättsväsendet. Brotsutsatta kvinnor ska inte behöva vänta på att ett kontaktförbud bryts innan det beslutas om fotboja. En långsiktig finansiering av kvinnojourerna måste också säkras.

Det behövs även en kraftfull markering av hur allvarligt samhället ser på våldtäktsbrott. Vi vill höja straffet för våldtäkt av normalgraden. Smaka på det ordet: normalgraden! Det är skamligt att det ens finns.

För att nå målen krävs det att utredningsverksamheten stärks, att brottsoffren får det stöd de behöver och att straffen skärps så att de står i proportion till brottens allvar. Vi moderater anser att straffet för den som gör sig skyldig till att tvinga sig på en annans kropp mot dennes vilja ska höjas till minst tre år.

Fru talman! Det kan låta mörkt när vi ser vad vi har kvar. Viktiga reformer, som barnomsorg och äldreomsorg, finns på plats, och vi har kommit en bra bit på vägen. Men nu krävs det bitvis tufft arbete med attitydpåverkan för att ta nästa självklara men också stora kliv.

Med föräldrar som tar ansvar, med lärare som visar dörrar att öppna på vägen, med goda förebilder inom föreningslivet och med ett gemensamt samhälle som bygger på kunskap om vad som gör skillnad på riktigt är vi många som har möjlighet att sätta ribban högt och komma i mål. Jämställdhet handlar inte om att den ena parten vinner och att den andra förlorar. Såväl män som kvinnor och samhället i stort gynnas av ökad jämställdhet.

I ett jämställt Sverige där rättigheter, skyldigheter och möjligheter gäller lika för alla, oavsett vem man är eller var man kommer från, där kön inte begränsar friheten och där kvinnor och män ska kunna känna sig tryg-

ga såväl i sitt eget hem som ute i samhället kan alla komma till sin fulla rätt.

Vi står självklart bakom alla våra reservationer, men jag vill för tids vinnande yrka bifall endast till reservation nummer 1.
(Applåder)

Anf. 39 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Det är med stolthet jag står här i riksdagens kammare för att göra min, mitt partis och inte minst väljarnas röst hörd i denna debatt. Jag vill tacka alla förkämpar för att vi kvinnor för 100 år, 2 månader och nästan 3 veckor sedan äntligen fick göra våra röster hörda i riksdagen och för att vi i dag kan fortsätta att utveckla jämställdheten i vårt land.

Fru talman! Med den äran vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 32, där vi menar att alla former av kvotering och positiv särbehandling utifrån kön ska avvecklas.

Vi anser att idén med kvotering helt missar målet om ett jämställt samhälle. Kvotering tar inte hänsyn till individen utan innebär en positiv särbehandling av en grupp människor och medför samtidigt en negativ särbehandling av en annan. Detta återspeglar sig i allt från att regeringen vill bestämma hur många föräldradagar du får ta ut till om du kan driva ett eget företag eller, via EU, vem som ska få sitta i en bolagsstyrelse. Det visar på en total avsaknad av respekt för familjens egen förmåga att avgöra vem som vill eller kan vara föräldraledig liksom vem som vill eller kan göra karriär.

Inte sällan är som bekant även kvinnor egna företagare, men det vill regeringen tydligen stoppa genom att bedriva en politik som stjälpur i stället för hjälper hårt arbetande skattebetalare. Saknar Socialdemokraterna helt och hållet konsekvenstänk, och inser de inte följderna av sina politiska idéer? Här finns en stark och tydlig skiljelinje oss emellan. Tvärtemot Socialdemokraterna är Sverigedemokraternas syn att familjer och individer själva är kloka nog och har förmågan att skapa sig en vardag som fungerar bäst för dem.

Fru talman! Ibland händer det som inte får hända, och de första nedsättande orden uttalas eller det första slaget landar på en svidande kind och kan resultera i årtal av misshandel. När vi talar om våld i nära relationer innefattar det alla delar: våld mot kvinnor, mot män, mot äldre, i heterosexuella och i samkönade relationer. Vi behöver stärka upp samhällets skyddsnet för samtliga som drabbas. Det bästa skyddet mot våldet är ju såklart att det aldrig sker. Därför måste det förebyggande arbetet utökas och en nollvision mot att någon utsätts för våld i nära relation vara ett mål.

Tyvärredöms mörkertalet av drabbade vara stort. Alla som utsätts för våld anmäler inte detta. Kunskapen om vad som egentligen är en brottslig handling brister också, och vi måste se till att ingen tveksamhet om detta finns.

Mäns våld mot kvinnor utgör utan tvivel den största andelen av det våld som människor utsätts för av närstående, vilket gör att det ofta är detta specifika våld som partierna debatterar. Jag vill dock belysa att de andra inte är bortglömda.

Sverigedemokraterna har valt att driva det politiska genom två kommittémotioner, *Våld i nära relationer* och *Mäns våld mot kvinnor*, för att belysa att mäns våld mot kvinnor utgör den tveklöst vanligaste problema-

tiken, utan att tappa bort lämpliga åtgärder för exempelvis våld som sker i samkönade relationer. Där saknas nämligen statistik helt och hållet, vilket vi förespråkar ska tas med i de mätningar som görs.

Mäns våld mot kvinnor drabbar kvinnor och deras eventuella barn hårt. Barnen rivs upp från sin trygghet, skola och kamrater då det i dag är de som tillsammans med sina mödrar får hållas i säkerhet från förövaren i stället för det självklara omvända. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld är ett stort hot mot vår jämställdhet.

Fru talman! Härondagen läste jag en text som löd på följande sätt: ”Kvinnorättsrörelsen började med frihet och rösträtt och slutade med hedersförtryck och burka.” Jag vill dock inte sträcka mig så långt att jag instämmer i påståendet. Men visst väcker texten tankar, och visst ligger det någonting i den?

Vi måste stoppa utbredningen av hedersförtryck i vårt land. Vi ska inte acceptera att medeltida värderingar begränsar vare sig flickors, tjejers eller kvinnors rätt till självbestämmande. Hedersproblematikens utbredning i Sverige är en konsekvens av en fullständigt misslyckad migration, för att inte tala om en fullständigt obefintlig integration.

Regeringen, som enligt egen utsago drabbats av snällism och därmed inte har ställt tillräckliga krav på nyanlända, har för länge sedan tappat kontrollen. I höstens val kan vi antligen få till stånd en annan regering, en regering som med Sverigedemokraternas öppna ögon ser problemen komma och som tar ansvar för att vårt land håller samman och är en trygg plats att leva och verka på. Det är vi skyldiga alla medborgare, inte minst alla dem som på olika sätt drabbas av den utbredda grova brottsligheten.

Fru talman! Varken demokrati eller jämställdhet kan tas för given, och den lever vidare enbart om vi fortsätter att kämpa för den. Vi ser att självbestämmandet just nu hotas i Ukraina. Ni som tvingas utkämpa denna strid, inte bara för er själva utan för hela Europa, finns ständigt med i tankarna. Må änglarna vaka över er!

I detta anförande instämde Michael Rubbestad (SD).

Anf. 40 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Kvinno- och tjejjourernas arbete bygger på en idéburen grund utan vinstintresse och är en uppskattad tillgång för samhällets gemensamma strävan att motverka våld. Kvaliteten på jourernas stöd lovordas ofta högljutt och från många håll. Men det finns en skillnad i de olika politiska förslagen för hur jourernas framtid ska säkras.

De idéburna jourerna har en avgörande funktion som röstbärare för kvinnor och barn. Den rösten är och har alltid varit avgörande för jämställdhetsarbetet, detta till skillnad från det ökande antalet privata aktörer, vars plats på ”marknaden” medför en risk för att jourrörelsens mångåriga erfarenhet och kunskap utarmas.

Ett viktigt bidrag är utbildning och information till beslutsfattare och yrkesgrupper som möter våldsutsatta i sitt arbete. All denna kunskap och erfarenhet och det ideella engagemanget riskerar att konkurreras ut till förmån för privata vinstintressen när skyddet av våldsutsatta tjejer, barn och kvinnor konkurrensutsätts.

Fru talman! Det har skett en ökning av privat drivna skyddade boenden sedan 2012. Enligt Socialstyrelsen har antalet till och med fyrdubblats på

drygt fem år. Vart tredje boende drivs i dag i privat regi med vinstintresse. Som orsak till ökningen uppges bland annat att aktörer som tidigare arbetat med ensamkommande nu har börjat erbjuda skyddat boende och att det är enkelt att starta ett skyddat boende om företaget har tillgång till fastigheter.

Det är inte reglerat vad ett skyddat boende är eller vem som får driva ett skyddat boende. Krav på bemanning eller kompetens hos personalen är inte formulerat, och det finns aktörer som helt saknar erfarenhet inom området. En aspekt som sällan belyses i den allmänna debatten är att arbetet med våldsutsatta faktiskt innebär mer än bara tak över huvudet.

Förutom skydd hos jourerna ingår oftast flera delar, till exempel samtalsstöd, gruppverksamhet, praktisk hjälp, barnverksamhet och chatt- och mejlstöd. Forskning visar att dessa sammanhållna insatser bidrar till att öka självkänslan och välbefinnandet hos den som är våldsutsatt. Rådgivning och stöd som ges samtidigt med skydd och ett tryggt boende är väldigt viktigt för möjligheten att bryta upp från en våldsam relation.

Fru talman! Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen tidigare lyft upp frågan om kvinnojourernas framtid och behov av en stabil finansiering. I dag drivs verksamheten oftast i projektform och är beroende av tillfälliga satsningar. Den ökade graden av privatisering inom området hotar hela den ideella stödverksamheten och all kunskap som byggts upp under år av jourkvinnors arbete med utsatta kvinnor och barn. Vi vill skydda och bibehålla starka fristående kvinnojouurer. Deras viktiga arbete med utsatta kvinnor ska inte bedrivas som affärsverksamhet.

Fru talman! Kvinnojourerna beskriver att efterfrågan på stöd och hjälp från våldsutsatta har ökat under tiden som coronapandemin har pågått. Detta antas bero på att isolering i hemmet har lett till en ökning av våld i nära relationer. När kvinnor blir utsatta för våld drabbas även barn och unga, och familjer vars tillvaro blivit extra ansträngd till följd av exempelvis arbetslöshet, distansundervisning och trångboddhet är särskilt utsatta.

Kvinnojourerna behöver kontinuerlig och tillräcklig finansiering för att kunna bedriva ett fungerande arbete på lång sikt, särskilt nu med tanke på konsekvenserna av pandemin. Långsiktiga och stabila lösningar är av största vikt.

Fru talman! Jag vill även tala om det våld som förekommer i samkönade relationer och som tyvärr ofta är väldigt osynligt och inte uppmärksammas i samma utsträckning som våld i andra nära relationer. Hbtqi-personer söker inte heller hjälp i samma utsträckning som andra, och det är ofta tätt sammankopplat med att vård och stöd många gånger utgår från ett heteronormativt perspektiv.

Till skillnad från utskottet anser jag att frågorna om våld i nära relationer för hbtqi-personer inte ges tillräcklig uppmärksamhet. Jag beklagar att man inte ser behovet av ytterligare åtgärder. Det är av största vikt att åtgärder vidtas nu för att synliggöra och förbättra situationen för denna grupp.

Jag ser även ett fortsatt behov av en generell kompetenshöjning hos myndigheterna när det gäller just dessa personers utsatta situation och vill verkligen framhålla vikten av att hbtqi-perspektivet finns med i analyser och åtgärdsplaner från start.

När det gäller betänkandet och frågor kring jämställdhetsarbetet har Vänsterpartiet en väldigt massa bra politik. Men jag väljer att yrka bifall bara till reservation nummer 16.

Anf. 41 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 25 under punkt 8 men står naturligtvis bakom alla våra reservationer.

När en av mina döttrar gick i mellanstadiet blev hon god vän med en flicka från Mellanöstern, men de kunde bara umgås på rasterna. Flickan – vi kan kalla henne Leila – fick inte följa med hem till min dotter. Hennes äldre bröder kontrollerade henne, allt hon gjorde och vilka hon umgicks med.

När flickorna kom upp i högstadiet blev det ännu svårare. Precis som alla andra tjejer hade Leila framtidsdrömmar om vad hon ville utbilda sig till, vad hon ville arbeta med och vem hon ville vara tillsammans med. Men hon var rädd, livrädd, för familjen hade andra planer för henne. Det var redan bestämt att hon skulle giftas bort till en äldre man redan till sommaren. Om hon vägrade var hon övertygad om att hon skulle bli dödad.

En dag kom inte Leila till skolan. Efter några dygn stod det klart att hon hade rymt till Stockholm och tagit sin tillflykt till ett skyddat boende. Där fick hon skydd under en tid. Men socialtjänsten arbetade för en återförening med familjen, och efter en tid kom hon tillbaka. Men hon var inte glad. Kontrollen var ännu mer påtaglig efter rymningen.

Fru talman! Den här berättelsen är ett exempel på hur tiotusentals flickor och kvinnor har det i vårt land i dag. Även pojkar lever under familjers kontroll och beslut om vad de ska utbilda sig till och vem de ska gifta sig med.

Sverige måste bli bättre på att stå upp för dessa ungdomars och vuxnas rättigheter. Varje människa har rätten till sitt eget liv. Det gäller även dem som lever i en miljö där familjens heder är överordnad individens frihet.

Arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck måste intensifieras. Regeringen behöver vidta ytterligare åtgärder för att kommunerna ska ha kunskapsstöd och för att kvalitetssäkra kompetens och samordningsansvar för hedersrelaterade frågor. På varje skola behöver det till exempel finnas handlingsplaner för hur man ska gå till väga om man misstänker att en elev, som Leila, lever under hedersförtryck.

Våld mot kvinnor är det yttersta beviset på ett ojämnt samhälle. Våldet drabbar kvinnorna inte bara direkt utan även indirekt genom rädslan som begränsar friheten. Regeringen behöver kraftsamla arbetet för att förebygga och skydda kvinnor mot våld.

Fru talman! Varje människa är oavsett kön ett mål i sig, inte ett medel för någon annan. Ingen har rätt att godtyckligt begränsa eller bestämma över en annan människa.

Kristdemokraterna anser att den jämställdhetspolitiska debatten behöver förändras. Det är de verkliga problem som kvinnor möter som vi behöver belysa i stället för att ägna oss åt symbolprojekt.

Det behövs en ny inriktning för jämställdhetspolitiken med en annan syn på balansen mellan arbete och familj och med mer valfrihet och flexibilitet. En sådan samhällsförändring görs inte på en kafferast. Viktiga steg är att reformera kvinnosjukvården, att underlätta kombinationen av familjeliv och arbetsliv, att stärka kvinnors ekonomi och att stoppa våldet mot kvinnor och hedersförtrycket.

Möjligheten att kombinera familjeliv och arbetsliv är avgörande för att både mammor och pappor ska kunna vara närvarande föräldrar och sam-

tidigt kunna försörja sig själva och sin familj. Det måste vara tillåtet att välja på vilket sätt man som förälder vill prioritera sitt liv utifrån sina förutsättningar, önskemål och olika perioder i livet. Regeringen bör lägga om inriktningen för jämställdhetspolitiken och öka förutsättningarna för familjerna att göra egna val utifrån sådana utgångspunkter.

Regeringen bör också tydligare slå vakt om ett familjevänligt arbetsliv. Det behöver finnas en attityd och en kultur på arbetsmarknaden där det är accepterat att småbarnsföräldrar går ned i arbetstid eller har flexibel arbetstid.

Föräldralediga ska inte missgynnas i sin löneutveckling. Därför finns det i dag ett så kallat missgynnandeförbud i föräldraledighetslagen. Men regeringen bör ge Diskrimineringsombudsmannen i uppdrag att informera arbetsgivarna om föräldraledighetslagen och att även föräldralediga har rätt till lönerevision, så att de inte släpar efter. DO bör också få i uppdrag att göra en fördjupad studie av i vad mån den här typen av diskriminering eller missgynnande av föräldrar och gravida förekommer i arbetslivet.

För att föräldralediga inte ska tappa kontakten med arbetslivet vill Kristdemokraterna införa så kallade keep in touch-program som ett strukturerat sätt att hålla engagemanget och informationen igång mellan den föräldralediga och arbetsplatsen.

Fru talman! Arbetsgivare bör kunna kräva av sin personal att de visar ansiktet på arbetsplatsen. Det är nödvändigt för samspelet med kollegor, underordnade, överordnade och kunder. Religionsfrihet är viktigt att värna, men vissa element kan vara hindrande för vad som är normal mellanmänsklig interaktion. Därför menar vi att diskrimineringslagstiftningen behöver förtydligas, så att det inte råder några tveksamheter om vad som gäller i liknande situationer på arbetsplatser.

Arbetet inom diskrimineringsområdet behöver breddas och tydligare inkludera även religiös förföljelse, inklusive sådan förföljelse som är riktad mot kristna. Många personer i Sverige utsätts för brott på grund av sin tro. Många asylsökande har drabbats av hot eller våld på grund av sin tro, särskilt sådana som har konverterat från en tro till en annan. Religionsfriheten måste vara en självklarhet i samhället. Därför bör religionsdialog uppmuntras och tydliga markeringar göras mot alla former av hat på grund av religiös tillhörighet mot judar, muslimer, kristna eller människor med andra trosuppfattningar. Regeringen bör därför vidta fler åtgärder än hittills för att motverka diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning.

Hur gick det då för Leila, som jag berättade om i början? Hon upplevde sig sviken av socialtjänsten, som hade tagit henne tillbaka till hennes kontrollerande familj. När sommaren kom åkte familjen till hennes hemland på semester. Leila var tvungen att följa med, även om hon var skräckslagen för vad som väntade.

När skolan började i augusti igen var hennes bänk tom. Hon kom aldrig tillbaka. Alla band klipptes. Övriga familjen flyttade till en annan ort där Leila inte var känd och inte frågades efter. Blev hon bortgift? Hur behandlades hon i så fall av sin man? Eller blev hon dödad i hederns namn, precis som Fadime Sahindal som hon så ofta pratade om? Hon levde i en liknande kulturell kontext och visste att Fadimes öde mycket väl kunde bli hennes eget.

Jag vet inte vad som hände med henne, och det vet inte heller hennes klasskamrater. Men må det inte ske igen. Vi har ett ansvar för att alla som bor i vårt land får leva i frihet.

Anf. 42 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Jämställdheten världen över har tagit en rejäl törn det senaste året. Nästan 4 miljoner, framför allt kvinnor och barn, är just nu på flykt från Ukraina på grund av Rysslands avskyvärda krig mot landet. Tyvärr börjar nu rapporter om hur kvinnor och barn på flykt utnyttjas av människohandlare att komma.

Det beräknas att 2,6 miljoner flickor inte kommer tillbaka till skolan i de afrikanska länderna söder om Sahara efter skolstängningarna i spåren av pandemin. I stället för att återvända till skolbänken och bygga sin och sina länders framtid tvingas de att arbeta för att försörja familjen, gifts bort eller har blivit gravida.

Förra veckan när flickorna i Afghanistan äntligen skulle få gå tillbaka till skolan igen fick de vända i dörren då den kvinnofientliga talibanregimen hittat på nya regler för att förhindra flickors rätt till utbildning.

I Texas har aborträtten i princip avskaffats då aborter efter vecka 6 har förbjudits. Privatpersoner har fått rätt att stämma läkare som utför aborter eller andra som hjälper till genom att till exempel skjutsa den gravida till abortkliniken.

När man jämför med flickors och kvinnors situation i andra länder har vi det rätt bra i Sverige, till och med fantastiskt bra. Men det innebär inte att vi kan slå oss till ro och vara nöjda, fru talman. När Liberalerna bjöd in en rad experter och forskare till ett seminarium här i riksdagen visade deras grundliga genomgång av hur långt vi nått med de jämställdhetspolitiska målen att det är uppenbart att utvecklingen går på tok för långsamt och ibland till och med bakåt i Sverige.

Fortfarande är gapet mellan en mans och kvinnas livsinkomst 3,6 miljoner kronor, och gapet har inte minskat på 25 år.

Fortfarande dör i snitt 15 kvinnor varje år på grund av mäns våld mot kvinnor. För den kvinna som vill lämna en destruktiv relation finns det inte bara en risk för ett upptrappat våld från mannen hon lämnar utan även en risk för att mötas av ett rättsväsen som inte är hållbart ur ett jämställdhetsperspektiv.

Fortfarande finns det unga i vårt land som på grund av heder inte får leva sitt liv som de själva vill utan där familjen bestämmer över vem de ska få, och framför allt inte få, träffa och förälska sig i.

Fru talman! Listan kan tyvärr fortfarande göras lång över problemen på jämställdhetsområdet i Sverige. Trots det finns de som tycker att Jämställdhetsmyndigheten är onödigt och att övriga myndigheter själva ska sätta ljuset på jämställdhetsfrågorna. Men vi vet att det inte räcker.

Vi tror att det är precis tvärtom. Det behöver finnas en jämställdhetsmyndighet som belyser de problem som finns inom jämställdhetsområdet. Det är en myndighet som lyfter upp att det saknas uppgifter om skillnader mellan mäns och kvinnors ägande. Den granskar Arbetsförmedlingen och visar att de gör skillnad mellan män och kvinnor när det gäller att ge de insatser som rustar för arbete.

För oss liberaler är ekonomisk självständighet grunden för individuell frihet. Det är ett stort samhällsproblem att kvinnodominerade yrken syste-

matiskt värderas lägre än mansdominerade yrken. Vi kan bland annat konstatera att lönerna för kvinnodominerade akademikeryrken inom den offentliga sektorn har släpat efter. Utbildningspremien är låg i många yrken där flest kvinnor arbetar jämfört med de relativt höga löner som råder inom mansdominerade yrken där kraven på utbildningsnivå är lägre.

Lönerna bör baseras på kompetens, inte på arbetstagarnas könsidentitet. Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att bryta mönstret med lägre löner i kvinnodominerade akademikeryrken.

Likaså behöver det göras mer för att pressa tillbaka de ofrivilliga deltiderna. Att arbeta deltid kan vara ett frivilligt beslut för att möjliggöra tid till annat. Men det ser inte ut så i verkligheten i väldigt många fall. Deltidarbete är i alldeles för många fall ett ofrivilligt val som främst drabbar kvinnor som förväntas ta hand om hem och familj i större utsträckning än vad män gör.

Det finns också undersökningar som visar på att det kan finnas en risk med hemarbete, som vi ser mycket mer av nu sedan pandemin. Hemarbetet befäster den icke-jämställda uppdelningen av det obetalda arbetet. Vi anser därför att regeringen behöver ge en lämplig myndighet i uppdrag att följa hur ökat hemarbete påverkar jämställdheten.

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor påverkar inte bara kvinnorna. Det påverkar även barnen. En rapport som Jämställdhetsmyndigheten nyligen tagit fram visar att våldet relativiseras vid tvister om vårdnad, umgänge och boende. Uppgifter om våld och andra övergrepp vägs inte in i domstolarnas beslut om vårdnad, och det saknas ett enhetligt sätt att hantera riskbedömningar.

Våld och övergrepp är tyvärr vanligt förekommande. I de 814 fall som myndigheten granskade förekom det uppgifter om våld och övergrepp i 64 procent av fallen. I 60 procent av fallen har domstolen gått på den överenskommelse som finns mellan föräldrarna, trots att det går att anta att maktförhållandet mellan föräldrarna inte har varit jämställt på grund av våldet. Det kan leda till att barn tvingas till umgänge med en våldsam förälder.

Granskningen visar också att det är vanligt att våld och övergrepp beskrivs som samarbetsvårigheter eller konflikter i domstolarnas handlingar. Detta är en av alla de svårigheter en kvinna som lämnar en våldsman konfronteras med när hon behöver ta hjälp av rättsväsendet efter separationen. Det är orimligt, precis som det är orimligt att ett barn ska tvingas till umgänge med en förälder som är våldsman.

Rättsväsendet behöver granskas ur ett jämställdhetsperspektiv. De kvinnojourer som finns där och hjälper och stöttar kvinnorna som flytt från sina män behöver få ett långsiktigt stöd för sin verksamhet.

Fru talman! Tack vare Liberalerna kommer det nu att göras en nationell kartläggning av omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck samt inrättas ett nationellt kompetenscentrum. Att bryta det hedersrelaterade förtrycket är en av vår tids största frihetsfrågor. Det är viktigt att synliggöra det hedersrelaterade våldet och förtrycket i samhället.

För att effektivt motverka alla former av detta måste vi också ha ett tydligt hbtqi-perspektiv i alla insatser. Den här typen av våld och förtryck i allmänhet är svår att kartlägga. Svårigheterna blir ännu större att bryta tystnaden och minska mörkertalet är det gäller våld och förtryck som drabbar hbtqi-personer. Därför bör regeringen skyndsamt ta initiativ till att för-

djupa kunskapen om det hedersrelaterade våldet och förtrycket mot hbtqi-personer.

Slutligen, fru talman, några ord om betänkandets andra område, diskriminering. Ingen ska behöva utsättas för diskriminering i vårt land. Men det händer tyvärr, och antalet anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen ökar. Dock ser vi att många anmälningar inte leder till någon åtgärd eftersom det bedöms inte ligga inom ramen för lagen. En närmare analys av den samlade mängden anmälningar borde kunna ge kunskap om både eventuellt behov av lagjusteringar och behov av förbättrad information till allmänheten.

Vi anser att regeringen bör tillsätta en sådan utredning med uppdraget att göra en översyn av diskrimineringslagen. Dessutom vill vi att Sverige flyttar fram positionerna i EU när det gäller diskriminering. Inom EU har det i drygt tio år diskuterats ett antidiskrimineringsdirektiv som även omfattar sexuell läggning.

När Sveriges ordförandeskap i EU nu närmar sig anser vi att regeringen bör arbeta vidare för att antidiskrimineringsdirektivet slutligen ska kunna antas. Regeringen bör vara aktiv och se till att arbetet också ska inkludera alla transpersoner i EU:s diskrimineringslagstiftning.

Vi står bakom samtliga våra reservationer. Men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Anf. 43 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Han minns inte tiden när pappa fortfarande bodde hos honom. Han minns bara varje löfte om att de ska ses, fira jul ihop och gå på fotboll. Men när pappa inte dyker upp utdöms aldrig något vite. Ingen polisbil hämtar honom för att umgås med sin son. Sonen har förlorat rätten till sin far. Pappan har valt bort honom.

Hon är fyra år gammal. Familjens säkerhet vilar i hennes händer. Hon får inte berätta för pappa vad hennes förskola heter, var Icabutiken ligger och namnen på förskolekompisarna, för då kan han räkna ut var mamma bor. Och mamma har skyddade personuppgifter för att pappa har hotat att döda henne. Hon är fyra år. Det är viktigt att hon inte berättar.

När hon inte vill träffa sin pappa riskerar mamma vite. Polisen hämtar barn mot deras vilja för att tillgodose en våldsam pappas rätt att umgås med sina barn. Så ser det ut i Sverige i dag. Och man frågar kvinnor som lever med våldsamma män varför de inte lämnar relationen. Ett svar är rädslan för att det en dag ska stå en polisbil utanför dörren och att polisen med våld ska föra bort ett barn som är livrädd till en pappa som är våldsam.

Fru talman! Det är lätt att tro att det inte är sant – att vi inte gör så här i Sverige. Men faktum är att den rapport som Jämställdhetsmyndigheten nyligen presenterade, som handlar om domar i vårdnadsmål, umgänges-
mål och boende för barn vars föräldrar har separerat, visar att barnrättsperspektivet inte sällan brister. Det finns alltså en risk att barn kan tvingas bo och ha umgänge med en våldsam förälder.

I förra veckan träffade jag några av de mammor som lever gömda. Med risk för sin egen säkerhet tog de sig till Stockholm för att berätta om det helvete som de står ut med varje dag. För de vet att om de inte orkar hamnar deras barn på heltid hos de pappor som har varit våldsamma. Det är pappor som har utsatt sina barn för skräcken att inte veta om mamma ska

överleva nästa misshandel i rummet bredvid och som till och med har ut-satt sina barn för våld.

Fru talman! Det är ett svek. Det är ett svek mot kvinnorna, och det är ett svek mot barnen. Ja, barn har rätt till alla sina föräldrar. Men nej, våld-samma föräldrar ska inte ha rätt till sina barn.

Jag vill tacka Jämställdhetsmyndigheten för att de har satt ljuset på den här problematiken och gett oss fakta som bekräftar alla de berättelser vi har hört. Jag är tacksam för att vi var tillräckligt många som såg till att denna myndighet fanns tillräckligt länge för att kunna skriva också den här rapporten.

Fru talman! En vanlig fråga som kvinnor får är: Varför lämnade du honom inte? Eller varför gick du inte tidigare? För invandrade kvinnor kan man läsa svaret i regeringens proposition 1999/2000:43. Regeringen anser nämligen att enstaka mindre allvarliga våldshandlingar inte kan motivera att kvinnor som har lämnat relationen inte ska utvisas som straff.

Jag ska förklara det här lite grann för den som inte är insatt i reglerna om brusten anknytning. Det är nämligen så att om du som kvinna har in-vandrat till Sverige som anhörig till en man får du bara stanna så länge ni fortsätter att vara ihop. Om ni inte längre är tillsammans finns det inte längre någon grund för kvinnan att ha uppehållstillstånd i Sverige. Anknyt-ningen, som tillståndet att vara i Sverige baserar sig på, brister.

Det finns ett undantag för kvinnor som har lämnat relationer huvud-sakligen till följd av att de har blivit utsatta i relationen för våld, för tanken är ju att man inte ska behöva stanna i en sådan relation. Man ska inte vara rädd för att lämna den. Men, som sagt, en kvinna som går vid första slaget kommer enligt den här regeln att utvisas.

Fru talman! Vi måste ändra på reglerna om brusten anknytning, för vi tycker väl ändå att alla kvinnor ska ha rätt att lämna en relation redan vid första slaget och redan vid psykisk misshandel och kontroll. Många vågar inte förrän de har samlat tillräckligt med bevisning för en fällande miss-handelsdom. Många stannar av rädsla för att det annars blir de själva som straffas med utvisning med allt vad det kan innebära.

Fru talman! Betänkandet handlar om en rad frågor. En fråga som vi i Miljöpartiet har lyft särskilt är vikten av kunskap. Det är viktigt att vi har myndigheter som arbetar med de här frågorna och tar fram underlag. Det är viktigt med könsuppdelad statistik för jämställdhetsarbete. Och krasst: Det är viktigt att veta vad alternativet kostar.

Vi i Miljöpartiet vill se till att vi får den kunskapen också när det kom-mer till hedersrelaterat våld, för vi är övertygade om att de kostnaderna vida överstiger de kostnader som finns för att skydda unga, kvinnor och hbtqi-personer mot detta fruktansvärda våld och förtryck.

Jag vill därför yrka bifall till vår reservation som handlar om denna punkt. Vi står såklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag alltså bifall bara till reservation 15.

Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! I de dagar vi nu går igenom är det Ukraina som dominerar. Så är det; det går inte att komma ifrån. Vi satt ju här tillsammans i kam-maren och lyssnade på talet från president Zelenskij.

Jag hade häromveckan tillsammans med några kollegor möjlighet att medverka i en digital interparlamentarisk konferens som handlade om en ambitiös framtid för Europas kvinnor efter covid-19. Där deltog en ledamot från Ukrainas parlament. Vi satt alltså och diskuterade de här stora och viktiga frågorna tillsammans över Europa. När det då kommer in en ledamot från Ukrainas parlament som börjar ingå i diskussionen men som så småningom ändå noterar att det här är jätteviktiga frågor, men för oss handlar det om överlevnad – då kan man inte annat, fru talman, än att gripas av detta och av stundens allvar.

Fru talman! När det gäller betänkande AU8, som handlar om jämställdhet och åtgärder mot diskriminering, finns det anledning att hänvisa lite grann till en debatt vi hade i höstas. Det gäller debatten om utgiftsområde 13. Jag kunde då konstatera att det i detta utgiftsområdes jämställdhetsdel fanns en enighet i kammaren om regeringens politik för jämställdhet. Detta, fru talman, kunde jag med tillfredsställelse konstatera. Det är viktigt att alla åtta partier här i kammaren kan vara överens om så viktiga frågor som jämställdhet.

Det var naturligtvis diskussioner fram och tillbaka även då. Men jag kan se, fru talman, att det är lite mer spretigt när vi diskuterar detta betänkande. Man kan kanske hitta sprickor i den enighet vi kunde se i höstas.

Jag varnade, fru talman, lite framsynt redan i höstas för att enigheten kanske är lite grann av en chimär. Jag skulle vilja ta upp här i mitt anförande vad jag menar.

Jag delar den liberala ledamoten Malin Danielssons uppfattning att det var viktigt att vi räddade Jämställdhetsmyndigheten. Jag tycker att det var ett klokt och riktigt uttalande. När det gäller den typen av frågor kan man naturligtvis ha lite olika uppfattningar. Jag delar Liberalernas syn här att Jämställdhetsmyndigheten är viktig.

Man kan ha lite olika uppfattning om exakt hur jämställdhetsarbete eller arbete mot diskriminering ska organiseras. Man kan absolut ha lite olika uppfattning om till exempel exakt vilka sanktioner som Diskrimineringsombudsmannen ska ha och hur kostsamt det så att säga ska vara att diskriminera någon. Men det är ändå bra om det finns någon sorts enighet om att diskriminering är fel och att vi ska motverka diskriminering i största möjliga omfattning. Det är också viktigt att vi då kan vara överens i den här kammaren om att jämställdhet är ett viktigt mål att sträva efter.

Det jag skulle vilja rikta kammarens ledamöters och åhörarnas uppmärksamhet på är att det krackelerar lite grann när det gäller uppfattningar och huruvida vi faktiskt ser på det här med jämställdhet på samma sätt. Jag deltog häromveckan i CSW, alltså FN:s Commission on the Status of Women, och kunde konstatera att där kan en mängd olika länder med helt olika utgångspunkter säga att de vill ha jämställdhet och demokrati, men när man går ned på detaljerna och diskuterar frågorna konkret märks det, fru talman, att de inte ser på det riktigt likadant.

Fru talman! Jag tänkte visa upp några exempel i dagens betänkande, och det handlar om Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

I reservation 1 ger Moderaterna uttryck för det blå, kapitalägande partiets syn på detta och konstaterar: ”Det kan konstateras att skillnaderna mellan kvinnors och mäns ägande är stora. Forskningsöversikter visar att det beror på flera faktorer. Eftersom kvinnor generellt sett tjänar mindre

än män så minskar deras möjligheter till investeringar och ägande. Vidare finns normer och stereotyper som utgör hinder för kvinnors ägande.”

Det är naturligtvis ett korrekt ställningstagande, och jag delar den synen och tycker att det är klokt att se på det så. Det är ändå spännande att se hur man sedan går vidare, för då skriver man: ”Genom att få bättre kunskap om ägande kan vi långsiktigt få till en förändring.”

Lite spontant kan man tänka sig att det kanske skulle vara intressantare att skaffa sig bättre kunskap om vad det är som gör att kvinnor generellt sett tjänar mindre eller vad det är som får de stereotypa uppfattningarna om kön att vara så stora i samhället. Men där missar Moderaterna lite grann, och det är för att detta blå, kapitalägande parti bara kan se till ägandet. Och det är klart, fru talman, att det inte är fel med några färre Marcusar och några fler Antonior. Jag tycker att det skulle vara en bra utveckling. Men då kan man också fundera på varför Moderaterna är motståndare till att man kvoterar i bolagsstyrelser och hur man hanterar de här frågorna.

Det kan se ut, fru talman, som att vi är överens, men när man skrapar på ytan ser man att vi har väldigt olika referensramar.

Fru talman! När det gäller reservation 2 skriver Sverigedemokraterna, det bruna manspartiet: ”Varje individ ska stå fri att göra sina egna individuella livsval, utan att det offentliga ska försöka styra eller påverka dessa val. Vi förespråkar en formell jämställdhet där varken kvinnor eller män särbehandlas på grund av sin könstillhörighet. Vi använder oss inte av ytliga analyser av hur kvinnor respektive män fördelar sig på olika områden som ensamt underlag för att avgöra hur jämställt samhället är. – – – Vi motsätter oss därför starkt en politik som bygger på förväntningar eller mål om en viss fördelning. Vi anser därmed att de jämställdhetspolitiska målen behöver uppdateras och att regeringen bör återkomma med förslag som inte längre innehåller skrivningar om en jämn könsfördelning.”

Det kan ju vid en första genomläsning låta lite oskyldigt. Men jag hörde en gång en tv-intervju med en av de ledande ayatollorna i Iran som efter en fråga från en västerländsk journalist om varför man inte premierade jämställdhet i Iran såg lätt förvånad ut och sa: Men vi är absolut jämställda – kvinnor bestämmer allt i hemmet, och vi män bestämmer utanför hemmet!

Den synen på jämställdhet överensstämmer inte riktigt med en modern människas syn på jämställdhet. Att Sverigedemokraterna inte gillar kvotering och så där kan vem som helst konstatera genom att titta på sammansättningen av deras riksdagsgrupp. Orsaken till att den svenska riksdagen ändå är rimligt jämställd är att vi socialdemokrater faktiskt ser till att varva våra listor. En gång i tiden tog vi ett sådant beslut, och det har faktiskt lyft hela det här parlamentet, hela den här riksdagen, till en mycket mer jämställd nivå. Sverigedemokraterna har lite grann att leva upp till där. Det är spännande att man kan läsa detta direkt i deras egna texter och alltså inte behöver konstra till det mer än så.

Sedan har vi Kristdemokraterna, det mörkblå, konservativa partiet, och reservation 4. Där står: ”Jag anser att den jämställdhetspolitiska debatten behöver förändras. De problem som kvinnor möter och brottas med bör belysas till skillnad från de frågor och symbolprojekt som alltför ofta diskuteras. Enligt min mening krävs det en ny inriktning för jämställdhetspolitiken, med bl.a. en annan syn på balans mellan arbete och familj, med mer valfrihet och flexibilitet. – – – Det måste därför vara tillåtet att välja

på vilket sätt man som förälder vill prioritera sitt liv utifrån sina egna förutsättningar, önskemål och perioder i livet. Jag anser att regeringen bör lägga om inriktningen för jämställdhetspolitiken och öka förutsättningarna för familjer att göra egna val utifrån de utgångspunkter som redogjorts för ovan.”

Fru talman! Det går inte att läsa det här på något annat sätt än att man inom Kristdemokraterna tycker att utvecklingen i Sverige går åt fel håll. Det kan bara läsas på det sättet att det var bättre förr när fler kvinnor än i dag stannade hemma och tog hemmaansvaret och fler män än i dag tog ansvaret för inkomsterna i familjen eftersom man är missnöjd med hur jämställdhetspolitiken ser ut i dag och man vill lägga om inriktningen.

Jag tror att många av oss här inne kan vara överens om att vi har lång väg kvar. Vi har mycket mer att göra när det gäller att fördela det oavlönade hemarbetet och se till att fördela livsinkomsterna jämnare mellan män och kvinnor. Vi har mycket mer kvar; vi har en lång väg att gå. Men att då vilja ändra inriktningen kan bara betyda att man vill gå bakåt, fru talman. Det tycker jag är djupt problematiskt. Det är det klassiska 50-talshemmafruidealet som kommer fram, om än möjligen med lite vackrare ord.

Fru talman! Innan jag slutar vill jag gå tillbaka till att tala om Ukraina. Det som har skett – det fasansfulla kriget och den flyktingström som har uppstått – har inte bara uppmärksamats som ett krig och en flyktingkatastrof, utan det har också skapat farhågor om att den här katastrofen ska innebära människohandel, prostitution och utnyttjande av kvinnor. Det finns också en jämställdhetsaspekt av katastrofen. I krigets vansinne och brutalitet har surrogatmoderskapsindustrin i Ukraina och de komplikationer och fasor som detta har lett till påvisats. Det finns också anledning att se på detta ur ett jämställdhetsperspektiv. Jag tror att det är otroligt viktigt att vi tar till oss jämställdhetsperspektivet i den här katastrofen.

Jag vill också avslutningsvis poängtera, precis som jag gjorde i höstas när vi diskuterade utgiftsområde 13, hur de här idéerna som sprids om att kvinnor inte finns och hur ett sådant språkbruk som avhumaniserar kvinnor i sig leder till handel, prostitution och surrogatmoderskap. Man handlar med kroppar. Man konsumerar. Detta, fru talman, är någonting som kammaren bör hålla ögonen på och faktiskt ta till sig som en viktig jämställdhetsfråga.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 45 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! I mitt anförande lyfte jag upp den problematik som väldigt många kvinnor som blir utsatta för våld i en nära relation ställs inför om de också är invandrare som anhöriga till en man. Den lagändring som gjordes så sent som för ett år sedan innebär nu att varenda kvinna som kommer till Sverige genom familjeåterförening blir beroende av att hennes man inte lämnar henne under flera år i Sverige. Om relationen tar slut riskerar kvinnan att utvisas ur Sverige.

Det finns ett undantag om relationen huvudsakligen upphör på grund av att kvinnan eller barnen blivit utsatta för våld av mannen. Det finns dock också uttalanden som slår fast att en mindre allvarlig enstaka våldshandling inte i sig ska medföra att kvinnan får rätt att stanna i Sverige om

hon lämnar mannen på grund av det enstaka mindre allvarliga våldet. Det är också kvinnan som har bevisbördan för att det huvudsakligen är på grund av våldet som hon lämnar mannen.

Det här leder sammantaget till att många kvinnor i denna situation inte vågar ta risken att lämna en våldsam man. Vill Socialdemokraterna åtgärda detta problem?

Anf. 46 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Med denna lagstiftning har problemet delvis åtgärdats. Det som Annika Hirvonen påpekar här är svårigheten att definiera och avgränsa någonting i lagstiftning. Jag kan hålla med om att det är en ganska obehaglig, eller chockerande, ordvändning – jag kan förstå det. Samtidigt måste man naturligtvis när man avgränsar någonting också beskriva i lagtext när, var och hur en rättighet upphör eller inträder.

Detta är ju någonting som all lagstiftning i någon mening brottas med. Eftersom vi menar att människor har rättigheter att komma till landet som till exempel anhöriginvandrare eller arbetskraftsinvandrare avgränsas detta i lagstiftningen. På samma sätt hamnar man i den här typen av problem.

Som en motfråga undrar jag vilket datum denna lag började att gälla. Jag missade det.

Mitt svar är att det handlar om svårigheten att avgränsa vem som ska träffas av en lag. Detta är grundproblemet.

Anf. 47 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Det är klart att detta måste definieras och att det måste göras en avgränsning. Jag tycker att den avgränsningen ska gå vid att ingen kvinna ska behöva utstå våld. Varje kvinna ska få lämna en relation redan efter första slaget, även om det handlar om psykisk misshandel eller annat kontrollerande beteende – sådant som vi tycker att ingen kvinna någonsin ska behöva stå ut med i sitt eget hem.

Ja, det behövs en avgränsning, men den ska gå vid vår nolltolerans mot mäns våld mot kvinnor.

Den lagändring där det står att enstaka mindre allvarliga våldshandlingar inte i sig ska medföra rätt att lämna relationen och att inte bli utvisad gjordes 1999–2000. Detta har alltså gällt i två decennier. Men den senaste ändringen gjorde att kvinnor blev beroende av sina män under mycket längre tid och att det är många fler kvinnor som hamnar i denna beroendeställning – om mannen lämnar kvinnan blir hon utvisad.

Förut gällde denna regel bara vid nya relationer, alltså om man ville gifta sig men någon. Nu gäller den alla, även om man varit gift i 30 år. Då gällde regeln bara i två år och kallades därför tvåårsregeln. Nu gäller den ändå till dess att kvinnan har skaffat sig en egen försörjning, vilket förstås är extra svårt om man lever i en kontrollerande relation. Det är först när man får det permanenta uppehållstillståndet vid egen försörjning som man blir fri från beroendet av mannen.

Detta är en utvidgning som vi ännu inte har sett konsekvenserna av. Det jag framför allt har fokus på i dag är om Socialdemokraterna vill ha nolltolerans mot mäns våld mot kvinnor även för dessa kvinnor.

Anf. 48 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna står absolut för nolltolerans mot våld mot kvinnor – så är det. Exakt hur man sedan utformar lagstiftningen vågar jag inte svara på i dag.

Min fråga var egentligen när denna förändring genomfördes, men jag ska återkomma till detta och återkomma till Annika Hirvonen. Jag kan inte riktigt svara på det.

Vi står absolut för nolltolerans mot våld mot kvinnor, men precis hur man utformar lagstiftningen för att den ska kunna vara genomförbar och fungera som lagstiftning vågar jag inte svara på här och nu, fru talman.

Anf. 49 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Ledamöter och åhörare! Som sista talare ut i den här debatten vill jag börja med att uttrycka mitt stöd för kvinnor och barn på flykt från krigets Ukraina och min avsky mot president Putins krig i Ukraina.

Det vi ska diskutera här i dag, jämställdhet och integrering, är ju ett väldigt horisontellt tema. Därför passar det extra bra att göra det i ljuset av kriget. Det är ju så, som talare före mig har poängterat, att vi redan i dag har sett de vidriga konsekvenserna av att kvinnor och barn tvingas på flykt, nämligen rekrytering av barn och unga till prostitution och trafficking. Det är helt förfärliga situationer som vi får ta del av.

Centerpartiet skriver i sina reservationer i detta betänkande att det behövs en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för det ojämslida samhälle vi har i Sverige trots att det är 2022.

Vi vet vad denna kostnad är för den enskilda individen – för kvinnan. Under en livstid skiljer det miljoner i livsinkomst. Om man adderar detta på en samhällslig nivå i vår vardag ser man att det måste kosta oändligt mycket pengar som vi borde kunna hantera på ett bättre sätt för en mer jämställd vardag där alla kan åtnjuta sina rättigheter.

Som utskottet lyfter fram pågår det förstås arbete för att främja ett jämställt samhälle. Kommissionen för jämställda livsinkomster har äntligen kommit med sin slutrapport. De har genom sitt arbete bidragit med jätteviktiga underlag för att utveckla arbetet för att nå de jämställdhetspolitiska målen.

Till skillnad från utskottet och regeringen menar jag och Centerpartiet dock att arbetet måste fördjupas ännu mer. För att de jämställdhetspolitiska målen ska nås anser vi att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att stärka arbetet med jämställdhetsintegrering, könsuppdelad statistik och jämställdhetsbudgetering samt styra myndigheterna på ett bättre sätt med tydliga direktiv.

Sverige har genom åren genomfört många viktiga reformer som har stärkt kvinnors ekonomiska egenmakt. Men den ekonomiska jämställdheten har faktiskt stagnerat på senare tid, och utrikes födda kvinnor drar det absolut kortaste strået.

Det här är lite märkligt. När man tittar på inkomster ser man att den ojämlika disponibla inkomsten består över tid trots att kvinnors andel av löneinkomsten faktiskt har ökat relativt sett – det har den ju gjort. Men när man ska sätta sprätt på pengarna är gapet lika stort i fråga om den andel pengar som kvinnor har respektive män har. Vad beror det på? Jo, det beror på att män sparar mer pengar. De tjänar mer pengar på inkomst av kapital

än vad kvinnor gör. Vi vet alla att skatten på inkomst av kapital är lägre än skatten på löneinkomster.

Fru talman! Det är viktigt att myndigheterna hela tiden själva driver sitt eget jämställdhetsarbete utifrån de uppdrag de har, men det finns behov av att den ekonomiska jämställdheten följs upp än mer noggrant. Kommissionen för jämställda livsinkomster lämnar förslag om att Jämställdhetsmyndigheten ska göra en jämställdhetsanalys av inkomstskillnader vart fjärde år. Men vi menar att det finns anledning till tätare uppföljning, och jag anser att regeringen bör se över möjligheten att uppdra åt myndigheten att årligen följa upp och analysera målet om ekonomisk jämställdhet.

Samma kommission har också konstaterat att flera myndigheter brister i att könsuppdelna sin individbaserade statistik. Därför är det bra att regeringen nyligen har gett ett uppdrag till Statistiska centralbyrån om handledning av och en förstudie om könsuppdelad statistik. Men statistiken måste också omsättas i praktiken. Kön analyseras ofta utan att andra relevanta variabler inkluderas, såsom ålder, utbildningsbakgrund och etnicitet. En stor del av löneskillnaderna i dag beror på att yrken där fler kvinnor arbetar värderas lägre generellt sett än yrken där fler män arbetar.

Fru talman! Därför menar vi att Medlingsinstitutets uppdrag bör vidgas till att också gälla skillnader mellan yrken inom olika sektorer. Det kan förhoppningsvis leda till nya sätt att synliggöra och minska lönegapet och de strukturella skillnaderna i lönegapet mellan kvinnor och män.

Fru talman! Centerpartiet föreslår också att Jämställdhetsmyndigheten ska ges ett permanent informationsuppdrag när det gäller lagstiftningen mot sexköp. I de olika instruktionerna och de olika regleringsbrev till Jämställdhetsmyndigheten, och delvis till andra myndigheter, kan man läsa följande, av mig lite lösryckta meningar, men det står jag för: Samordningsansvaret för arbetet mot prostitution ligger på Jämställdhetsmyndigheten. Man ska samordna arbetet mot människohandel. Man ska utveckla samverkan. Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag av regeringen att fortsätta stärka arbetet mot sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel. Man ska säkra skydd och stöd till utsatta för sexuell exploatering, prostitution och människohandel.

Min poäng är att det är ganska mycket fokus på offren för prostitution. Missförstå mig rätt! Det är naturligtvis helt riktigt. Det är klart att offren ska ha det stöd de har rätt att få – på alla sätt. Det regleras också i brottsbalken. Men steget innan det sker, vem är det som ska ta lead i den frågan? Vem är det som ska ta på sig ledartröjan för att jobba än mer strukturerat med det förebyggande arbetet? Vem är det som ska föra ut informationen, på vilket sätt och vilka ska man nå?

Vem är det som ger tränaren stöd att stoppa skitsnacket i omklädningsrummet? Vem är det som stöder arbetsgivaren att sätta stopp när de råa skämten hörs runt kaffebordet – kanske ibland av arbetsgivaren själv? Vem talar om att en av tio män har köpt sex, att du, du och du förmodligen känner någon som har gjort det och att du behöver ta diskussionen med personerna? Vem ser till att skolan har lämpligt material så att varje tonåring förstår att om du köper sex hamnar du i fängelse? I alla fall snart. Jag hoppas att en riksdag snart ska fatta beslut om att sexköp ska leda till fängelse. Det är ett faktum att sexköpare är yngre i dag.

Prot. 2021/22:89

29 mars

*Jämställdhet och
åtgärder mot
diskriminering*

Denna ledartröja menar jag att Jämställdhetsmyndigheten måste ta på sig. Därför bör det finnas ett permanent informationsuppdrag.

Fru talman! Regeringen har också fastställt en handlingsplan för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det finns mycket bra saker i den. Men tyvärr förbättras inte situationen, utan snarare försämras den. Vad beror det på? Är det så att vi även här måste försöka oss på en fokusförflyttning för att lägga än mer arbete på normer, värderingar och förebyggande arbete?

Jämställdhetsmyndigheten har fått i uppgift att vartannat år redovisa en fördjupad uppföljning av det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Vidare tar regeringen upp att kunskapen om situationen för dem som lever med skyddade personuppgifter ska öka. Jag vill uppehålla mig en aning vid detta.

I april 2021 fick Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag från regeringen att genomföra kunskapshöjande insatser gällande personer som lever med skyddade personuppgifter. Man ska öka kännedomen om gällande lagstiftning, belysa livssituationen för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter och undersöka vilka ytterligare åtgärder som behövs för att underlätta för denna grupp. Öka kunskapen – underlätta. Om jag raljerar lite låter det som att de ska få ett drägligt liv under tiden de är gömda.

Vi har under pandemin, i två år, pratat om att vi ifrågasätter att vi får våra liv begränsade. Vi ifrågasätter om det till och med har varit lagligt att göra de begränsningar som vi har fattat beslutat om i den här församlingen. Samtidigt finns 800 kvinnor som lever med skyddad identitet, men jag tror att det är mångdubbelt fler. De lever alltid med dessa begränsningar – alltid, varje dag, varje timme, varje minut.

Dessa människor lider en enorm ekonomisk skada. De får själva betala för flytt, möbler, nya larm och nya abonnemang till tv och telefoner. De får livet begränsat. Det är tveksamt om barnen ska följa med på skolresor, gå på födelsedagskalas och idrottsevenemang eller träna fotboll.

De har enorma problem med att förnya ansökningar om skyddad identitet. Detta råder kvinnan inte över själv, utan hon måste vända sig till polis och socialtjänst, som i sin tur står för en ny ansökan. Så är det i stället för att kvinnan får skyddad identitet så länge hon själv vill för att sedan kunna ta steget fullt ut att när hon känner sig tillräckligt säker att prova att leva utan.

Man undrar vad utredningen, det fördjupade uppdraget, som Jämställdhetsmyndigheten ska utföra egentligen innebär. Jag tycker att en utredning ska ha ett syfte att de gömda kvinnornas vardag ska fungera utan att de ska vara gömda. Frågan som ska ställas till de gömda kvinnorna är inte: Vad behöver du för att få ett drägligare liv som gömd? Frågan ska i stället vara: Vad behöver du för att leva ett liv utan att vara gömd?

I det här betänkandet finns många bra förslag från Centerpartiet och andra partier, men jag vill med detta yrka bifall till vår reservation 7.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

§ 9 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om en global minimiskatt för multinationella företag inom EU

Prot. 2021/22:89
29 mars

Skatteutskottets utlåtande 2021/22:SkU12

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om en global minimiskatt för multinationella företag inom EU (COM(2021) 823)

föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

§ 10 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv med regler för att förhindra att legala enheter som saknar substans missbrukas för skatteändamål

Skatteutskottets utlåtande 2021/22:SkU32

Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv med regler för att förhindra att legala enheter som saknar substans missbrukas för skatteändamål (COM(2021) 565)

föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

§ 11 Ukrainas, Georgiens och Moldaviens ansökningar om medlemskap i EU

*Ukrainas, Georgiens
och Moldaviens
ansökningar om
medlemskap i EU*

Utrikesutskottets utlåtande 2021/22:UU17

Ukrainas, Georgiens och Moldaviens ansökningar om medlemskap i EU (CM 2003/22, CM 2065/22 och CM 2077/22)

föredrogs.

Anf. 50 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Ukraina är ett av Europas största länder. Ukraina har också en av de största befolkningarna i Europa. Vi kan inte skilja på EU:s säkerhet och Europas säkerhet, tvärtom. De hör ihop. De länder som strävar efter att bygga sina samhällen efter vår modell med våra värderingar måste vi också kunna välkomna in i EU.

Det är viktigt, fru talman, att sända en hoppets signal till det ukrainska folket men även till folken i Moldavien och i Georgien. De kämpar för hela det demokratiska Europa.

EU-fördraget är glasklart. Länder som uppfyller EU:s villkor har rätt att ansöka om medlemskap i EU. Det är EU som avgör vem som får ansöka och framför allt vem som får bli medlem, inte Vladimir Putin.

Det görs mycket arbete i Ukraina, Georgien och Moldavien för att man ska uppfylla EU:s villkor. Det arbetet sker genom associationsavtalen, grannskapspolitiken och det östliga partnerskapet. Vägen till ett EU-med-

lemskap är krokig, lång och ansträngande. Men vi kan se att den är mödan värd för de länder som har gått den vägen och lämnat diktatur, förtryck och orättvis fördelning bakom sig.

Sverige och EU ger bistånd och vapen och tar emot flyktingar från Ukraina. Men det viktigaste vi kan ge dem som nu kämpar i Ukraina är hopp – hopp om ett framtida EU-medlemskap. Och EU måste framöver investera i Ukrainas återuppbyggnad och fortsätta att bidra till utvecklingen i Ukraina, Georgien och Moldavien. Det är därför som vi, fru talman, i ett helt enigt utrikesutskott ställer oss bakom de medlemskapsaspirationer som Ukraina, Georgien och Moldavien har. Och det är därför som vi i total enighet har kommit fram till det utlåtande som nu ligger på bordet här i kammaren.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag.

Anf. 51 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! År 2008 tog utrikesminister Carl Bildt tillsammans med Polens utrikesminister Radek Sikorski initiativ till det som kom att bli EU:s östliga partnerskap. Syftet med partnerskapet var att uppmuntra reformer och demokrati i sex forna sovjetrepubliker, däribland Ukraina, Georgien och Moldavien.

13 år efter grundandet av det östliga partnerskapet ser vi vilken strategisk framgång det är – för EU, för de värderingar vi vill värna men också för partnerskapsländerna. Det gäller kanske allra främst Moldavien, Georgien och Ukraina.

Precis som då står Moderaterna nu på Ukrainas sida i deras strävan att vara en del av den europeiska gemenskapen. I grund och botten är denna strävan mycket äldre och mycket djupare än enbart det östliga partnerskapet, där rottrådarna sträcker sig decennier tillbaka. Särskilt gäller detta Sverige, som länge haft nära förbindelser med Ukraina.

I det gemensamma uttalande från Ukrainas president, talman och premiärminister som medföljde ansökan om att få status som kandidatland hänvisar Ukraina bland annat till Filip Orliks konstitution, som skrevs 1710 och som finns bevarad på Riksarkivet här i Stockholm. Det var en av de första författningar där man aktivt försökte tillämpa maktindelning, en i dag helt grundläggande konstitutionell princip för alla europeiska demokratier. Att Ukraina sedan länge är en del av den europeiska civilisationen råder det alltså ingen tvekan om.

Ukrainarna har gång på gång visat att det är i Europa och med de värderingar som EU står för som man ser sin framtid. Vi såg det redan under den orangea revolutionen 2004 och 2005 och senare under Euromajdan 2013 och 2014, då EU-flaggan för miljontals ukrainare blev symbolen för fred, frihet och framsteg i motsats till Vladimir Putins marionettregim. Självständighetstorget i Kiev blev frontlinjen för de europeiska värderingarna om mänskliga rättigheter, demokrati och likhet inför lagen.

Då blev det tydligt för oss alla att Ukraina hade valt väg. Likaså har Moldavien och Georgien valt väg. Man har valt friheten framför ofriheten. Man har valt väst framför öst. Man har valt dialog och partnerskap med Bryssel i stället för utpressning och hot från Moskva.

Då tog vi i EU de politiska konsekvenserna av ländernas vägval genom att etablera långtgående associeringsavtal med länderna. Avtalen, som trädde i kraft 2016 för Moldavien och Georgien och 2017 för Ukraina, är

omfattande, bland annat på frihandelsområdet. Avtalen förstärker också de politiska banden ytterligare och underlättar ett ökat samarbete inom en rad sektorer.

Fru talman! Om Putin med sin brutala invasion av Ukraina sökte söndra banden mellan oss européer har han misslyckats brutalt. Tvärtemot den splittring han förutsåg har EU enhälligt slutit upp i försvaret av Ukrainas suveränitet och rätt att själva välja sin väg. En rad EU-länder har nu inte bara bidragit med humanitär hjälp för att lindra de civilas nöd utan har också hjälpt till att bygga upp och stärka de ukrainska väpnade styrkorna. EU har anslagit nästan 1 miljard euro till sin fredsfacilitet och finansierar på det sättet vapenleveranser till Ukraina. Bland annat kommer de cirka 5 000 svenska pansarskott, skyddsvästar och hjälmar som en nästan enhälligt riksdag beslutade att skicka till Ukraina att ersättas med medel ur fredsfaciliteten.

Fru talman! Ukraina har nu officiellt lämnat in sin ansökan om att bli kandidatland för EU-medlemskap. Georgien och Moldavien har gjort det samma. Låt mig börja med att säga att jag och Moderaterna helt och fullt stöder alla tre ländernas ambition. De hör hemma i den europeiska familjen, och genom Versaillesdeklarationen förband sig EU:s medlemsstater att fördjupa partnerskapet ytterligare.

Ukraina, Moldavien och Georgien har på olika sätt gjort stora framsteg när det gäller de kriterier som EU satt upp för medlemskap. Och Putins orättfärdiga krig har ytterligare förstärkt de ukrainska, moldaviska och georgiska folkens europeiska ambitioner.

I det sammanhanget är det också viktigt att betona att vårt stöd till Ukraina, oavsett om det är ekonomiskt, politiskt eller militärt, kommer att fortsätta. Och efter kriget kommer vi att vara en röst för att EU ska bistå med sin fulla styrka för att återuppbygga landets bostäder, skolor och sjukhus. Likaså ska vi fortsätta ge stöd till reformer för att Ukraina en dag ska kunna bli en fullständig medlem av EU.

EU bör därtill intensifiera reformstödet till Moldavien och Georgien med ambitionen att också de länderna en dag ska kunna träda in som medlemmar. Moldavien befinner sig i dag i riskzonen för att stå på tur för ytterligare rysk aggression. Därför är det oerhört viktigt att EU stöttar landet. Inte minst handlar det om att minska landets beroende av rysk gas och om att stödja uppbyggnaden av landets väpnade styrkor.

Fru talman! Har vi lärt oss någonting av Ukraina så är det att vi behöver agera innan kriget är ett faktum.

När det gäller Ukraina vill jag säga att vi från Moderaterna är glasklara. Ukraina hör hemma i den europeiska familjen. Ukraina hör hemma i Europa. Vi bör betrakta Ukraina som ett potentiellt kandidatland och förstärka vårt redan nära samarbete med målet att landet en gång i framtiden ska kunna ta steget till att bli en fullvärdig medlem.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 52 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Det som hände för fem veckor sedan, natten till den 24 februari, utgör en vattendelare i vår tid – det finns ett före och ett efter. Rysslands provocerade invasion och fullständigt oproportionerliga våld mot ett fredligt och självständigt grannland är fullständigt oacceptabelt.

Prot. 2021/22:89

29 mars

*Ukrainas, Georgiens
och Moldaviens
ansökningar om
medlemskap i EU*

Ukraina, Georgien och Moldavien har under en längre tid varit tydliga i sina ambitioner om en starkare koppling till Västeuropa och EU och har nu formellt, som en direkt följd av Rysslands invasion av Ukraina, lämnat in sina ansökningar om medlemskap i EU.

Ukrainas historia är sedan mer än tusen år nära sammanlänkad med Sveriges. Kievrikets grundare Rurik anses ha kommit från Roslagen. Olof Skötkonungs dotter Ingegerd, i Ukraina kallad den heliga Anna av Novgorod, är begravd i den vackra vita katedralen med förgyllda lökkupoler som man kan se i Kiev.

När jag för tre år sedan besökte Georgien blev jag överraskad av att se en massa EU-flaggor på en central plats i huvudstaden Tbilisi – betydligt mer än jag har sett någonstans i Sverige. Det var tydligt att man på det här sättet ville visa och markera sin strävan att tillhöra den europeiska gemenskapen snarare än den ryska intressesfären. Minnena från det ryska förtrycket lever fortfarande starka och påtagliga, inte minst genom att familjer har splittrats genom den ryska ockupationen av Sydossetien och Abchazien. Exempel på århundradens russifiering av georgisk historia och kultur är mångfaldiga.

Denna strävan att tillhöra den europeiska gemenskapen bekräftas nu genom att Ukraina, Georgien och Moldavien formellt har lämnat in sina ansökningar om EU-medlemskap. Från Kristdemokraternas sida välkomnar vi att utrikesutskottet enhälligt ser positivt på detta. Vi instämmer i att EU å sin sida bör ge de tre länderna ett tydligt medlemskapsperspektiv och att de som potentiella kandidatländer ges tillgång till allt det reformstöd som EU kan erbjuda blivande medlemsstater.

Precis som utskottet har uttryckt vill vi understryka att de tre ländernas ansökningar om medlemskap måste tas emot på ett seriöst sätt. Det får dock inte bli ett snabbspår där man hoppar över viktiga grundläggande krav som gäller för varje medlemsland. Gällande regler och förfaranden måste tillämpas, inklusive den reviderade metodologin för utvidgningen från 2020 med en tydlig inriktning på grundläggande reformer. Annars finns en överhängande risk att det uppstår ett A-lag och ett B-lag i EU.

Som medlemsland, eller blivande medlemsland, behöver man kunna uppvisa stabila demokratiska institutioner och en respekt för rättsstatens principer. Man måste ha en administrativ förmåga och en väl fungerande marknadsekonomi. Jag citerar från utrikesutskottets utlåtande: ”Utskottet välkomnar att rådet skyndsamt inledde förfarandet enligt artikel 49 i EU-fördraget genom att begära att kommissionen ska yttra sig över de tre ansökningarna. Genom den skyndsamma hanteringen har EU bekräftat den särställning som de tre länderna beklagligtvis intar till följd av Rysslands aggressioner. Det innebär också att medlemsstaterna kommer att få ett tillförlitligt underlag för att ta ställning till en realistisk fortsatt process.

Utskottet vill understryka vikten av att EU i avvaktan på kommissionens yttranden intensifierar sitt engagemang för de tre ländernas reformarbete med ambitionen att de en dag ska träda in som medlemmar i unionen.”

I väntan på detta fortsätter vi självklart att stödja våra modiga ukrainska bröder och systrar i deras kamp för självständighet och frihet. Jag vill instämma med föregående talare: Ukraina hör hemma i Europa. Det gör naturligtvis också Georgien och Moldavien.

Med dessa kommentarer yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag.

Anf. 53 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Från Liberalernas sida har vi varit mycket, mycket positiva och pådrivande när det gäller alla de sanktioner som har riktats mot Putin, Ryssland och Belarus och har velat se ännu mer ekonomiskt och militärt stöd till Ukraina. Det vill vi fortfarande; det vill jag börja med att slå fast.

Det är klart att situationen i Europa just nu präglar hanteringen av detta ärende. Jag skulle vilja börja i det tal som president Zelenskyj höll här i riksdagen alldeles nyligen.

I talet blickade president Zelenskyj framåt och talade om återuppbyggnaden av Ukraina. Vi står helt och fullt bakom alla de stöd vi just nu ger till Ukraina, och vi vill se mer stöd till Ukraina för att mota bort Ryssland och Putin och se till att Ukraina vinner kriget. Anfallskriget mot Ukraina måste upphöra. Men det är klart att vi också på alla sätt vi kan måste hjälpa till när det gäller återuppbyggnaden av Ukraina efter kriget.

Fru talman! En sak som jag reagerade på var att Zelenskyj i sitt tal bjöd in svenska arkitekter, företag och andra aktörer att komma till Ukraina och handgripligen hjälpa till med återuppbyggnaden. Det är klart att det behövs företag och arkitekter om man ska bygga hus. Det behövs någon som snickrar, producerar material och så vidare.

Men det är egentligen inte arkitekter som har byggt det Sverige som Zelenskyj pratade om att han gillar. Det är heller inte arkitekter som har byggt Ukraina, utan det är fria människor. Det är fria människor som i öppna och fria ekonomier i Europa har byggt vårt välstånd. Det är när miljontals människor får möjlighet att eftersträva sina egna drömmars mål som vi kan bygga starka samhällen, och det är så Ukraina kommer att kunna återuppbyggas efter kriget.

Vad som gör Europa så starkt är att vi bygger våra samhällen inte genom att auktoritära ledare för fram sina idéer och försöker få samhället att gå i en viss riktning utan genom att vi låter fria människor i öppna ekonomier själva bygga samhället. Vi bygger inte samhället med socialdemokratiska, moderata, liberala eller centerpartistiska idéer, utan vi låter människors egna idéer bygga samhället.

Det är just detta som EU och Europa står för: att vi låter människor vara fria att forma sina egna liv. Det är därför Europa är starkt. Det är därför EU-gemenskapen är stark.

Anfallskriget mot Ukraina handlar om att Ryssland motsätter sig hela Europatanken, alla de värderingar vi står för, allt det som har gjort oss rika. De motsätter sig Ukrainas rätt att bestämma sin egen framtid, och de motsätter sig det ukrainska folkets rätt att leva i frihet.

De motsätter sig både Europatanken och den europeiska säkerhetsordningen, och därför handlar det här kriget inte om Ukraina utan om alla oss som vill leva i fred och frihet. Det är därför det här kriget också är vårt krig. Det är därför Ukrainas sak också är vår sak.

Fru talman! Av detta skäl är det extra viktigt att det vi diskuterar i dag, alltså processerna för att fler länder ska få möjlighet att vara med i EU, rör sig framåt. Vi vill ju att fler länder ska få åtnjuta den frihet som det innebär att vara en del av Europeiska unionen. Fler länder ska fullt ut få åtnjuta den inre europeiska marknadens öppenhet. Varor, människor, kapital och idéer ska kunna röra sig fritt över gränser så att fler länder också kan både återuppbyggas och byggas starkare för framtiden.

Prot. 2021/22:89

29 mars

*Ukrainas, Georgiens
och Moldaviens
ansökningar om
medlemskap i EU*

Fru talman! Liberalerna har föreslagit att just Ukraina ska kunna få en särskild färdplan för att snabbare komma fram till ett EU-medlemskap. Detta har vi föreslagit även i riksdagens EU-nämnd. Ett sådant initiativ behöver såklart göras gemensamt i Europeiska unionen, men det kan vara värt att notera att vi också har fört fram ett sådant förslag.

Något sådant finns inte med i det här ärendet, utan vi tycker att det är viktigt att vi gör detta gemensamt. Det är positivt att hela utrikesutskottet, och förhoppningsvis hela riksdagen, ställer sig bakom detta utlåtande.

Det som nu sker är en strid mellan det auktoritära och det demokratiska – en strid mellan EU och våra värderingar mot Putin och hans värderingar. I den striden är det viktigt att fler länder vänder sitt ansikte mot det europeiska samarbetet och tänker att det är där som just de har sin framtid. Det har de länder vi i dag diskuterar – Georgien, Moldavien och Ukraina – visat att de gör.

Men det är nu viktigt för EU att processerna inte går för långsamt, dels så att fler länder ser att det finns en möjlighet till en framtid i Europeiska unionen, dels för att inget av dessa länder eller något annat land heller ska tänka att det är omöjligt att bli med i Europeiska unionen och därför knyta band med exempelvis Ryssland eller något annat auktoritärt land. Det är ju viktigt att Europa och EU är öppna för fler länder som ansluter sig också ur detta perspektiv, att vi ska vara det naturliga valet för den som planerar att bygga en framtid i fred och frihet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Jag yrkar bifall för att våra värderingar – att alla människor ska få vara sina egna arkitekter, arkitekter för sina egna liv – är hotade just nu. Vi vill att fler människor i hela Europa ska få leva sina liv i fred och frihet och på de värderingarnas grund. Därför yrkar vi bifall till detta och hoppas på ett snabbt medlemskap för Ukraina och andra i Europeiska unionen.

Anf. 54 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Befolkning motsvarande ett Sverige eller till och med mer har drivits bort från sina hem till skyddsrum i Ukraina. Enligt UNHCR är det 13 miljoner.

Ukraina försvarar i dag, nu, vår frihet och vår säkerhet. De försvarar sin rätt att välja framtid, att välja demokratins väg i stället för att på nytt bli offer för den ryska diktaturen, och rätten att välja EU om och som man vill.

Ukraina måste få vårt otvetydiga stöd, ekonomiskt, humanitärt och med krigsmateriel. Det är ett klart svenskt säkerhetspolitiskt intresse.

Sverige och EU måste samtidigt nu förbereda en modern Marshallhjälpen för att återuppbygga ett fritt, självständigt och demokratiskt Ukraina. Vi har president Zelenskyjs ord med oss: De blågula färgerna har vi tillsammans. Ukrainas fred och framtid är också vår fred och framtid.

Ukraina och även Georgien och Moldavien vill bli medlemmar i EU. Ukraina har tydligt visat att ett positivt svar från EU om medlemskap inte bara sänder hopp om framtiden utan också signalerar att vi inte är beredda att lämna dem i utanförskapets hägn, som ger osäkerhet om möjligheterna framåt.

Utrikesutskottet valde det ovanliga i detta exceptionella läge, att avge ett granskningsutlåtande om en kommunikation från Europeiska rådet. Det gör vi, som jag ser det, för att visa vår gemensamma vilja att betrakta Ukraina som ett potentiellt kandidatland enligt artikel 49.

Ukraina, Georgien och Moldavien ska behandlas var för sig, inte som en klump. Det är positivt för att också säkerställa att processen fram till medlemskapet går framåt. När några nämner att man inte ska ha snabbspår vill jag uppmärksamma ledamöterna på att EU har gjort sig känt för att ha en väldigt lång kö av väntande och att väntetiden kan bli så lång att man knappt tror att det är möjligt. Den erfarenheten har kostat också andras säkerhet.

För vår och EU:s del är det viktigt att inte signalera att detta är en process som bara kan pågå och pågå, utan det ska vara en tydlig och snabb process fram till ett medlemskap, och vi ska hjälpa till i det arbetet. Talet om att undvika snabbspår leder till att många tänker att de är tillbaka i den långa kön av väntande. Därför tycker jag att det är viktigt att vara tydlig i den delen.

Jag är glad över att vi har ett samlat utskott och att vi kan sända signalen inte bara här i riksdagen utan också till radan och andra, om att vi ser detta framför oss och att vi vill att detta ska ske i närtid.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets utlåtande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:409 om översyn av böter och sanktionsavgifter

*Svar på
interpellationer*

Anf. 55 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat justitie- och inrikesministern om han och regeringen avser att se över nivåerna på böter och sanktionsavgifter inom yrkestrafiken. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen är fast besluten om att det ska vara ordning och reda på vägarna och har därför vidtagit ett stort antal åtgärder sedan 2014. Vi har skärpt beställansansvaret, möjliggjort klampning av fordon, tillfört resurser till polisen för effektivare vägkontroller och varit ledande i arbetet med att få EU:s mobilitetspaket på plats. Nyligen gick regeringen också fram med ytterligare förslag om skärpta sanktioner mot transportföretag som inte kan uppvisa rätt tillstånd vid vägen. Dessutom har regeringen sedan tidigare infört en av EU:s absolut högsta sanktionsavgifter för otillåten cabotage-transport. Därmed har regeringen steg för steg gjort det svårare och dyrare för oseriösa transportföretag att fuska.

Thomas Morell redogör för ett rättsfall i Danmark där ett danskt företag och fem personer har blivit dömda på över 700 åtalpunkter, däribland återkommande missbruk av förarkort. Även i Sverige finns påtagliga sanktionsmöjligheter och möjligheter för domstolar att lägga ihop sanktionsavgifter och bötesbelopp från flera olika överträdelser, vilka tillsammans kan uppgå till stora belopp. Vad gäller sanktionsavgiften för otillåten cabotage kan det konstateras att den svenska sanktionsavgiften är högre än den

danska. Regeringen kommer att fortsätta att noga följa utvecklingen för att säkerställa ordning och reda på vägarna och bekämpa brottslighet.

Anf. 56 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag ska börja med att läsa vad som står i förordningen 561/2006, kapitel 5, artikel 19: ”Medlemsstaterna skall fastställa sanktioner för överträdelse av bestämmelserna i denna förordning och förordning (EEG) nr 3821/85 och skall vidta alla de åtgärder som är nödvändiga för att se till att de genomförs. Dessa sanktioner skall vara effektiva, proportionella, avskräckande och icke-diskriminerande.” Det är några ord där som är jätteviktiga. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella, avskräckande och icke-diskriminerande.

Om man tittar på det rättsfall som var i Danmark vill jag påstå att danskarna tog i bra för att få det att vara effektivt och avskräckande. Danskarna har inte gjort sig kända för att diskriminera. Har man gjort sig skyldig till en överträdelse får man betala oavsett var man kommer ifrån.

I Sverige har vi ett annat förhållande, och det är lite olyckligt. Vi har företagskontroller i en myndighet och vägkontroller i en annan myndighet.

Företag som gör sig skyldiga till överträdelse i det här med kör- och vilotider eller andra delar kontrolleras av Transportstyrelsen. Där är det företaget som ska bevisa sin oskuld. Det är inte alltid myndigheten har läst på i lagstiftningen, och det kan bli svårt att skydda sig mot det.

När det gäller vägkontroller är det sällan poliserna kan gå hela vägen när det är frågan om utländska aktörer som bryter mot regelverket i Sverige. Om man inte kan göra sig förstådd med den som är misstänkt för ett brott kan man heller inte skriva ut en ordningsbot, utan då blir det en primärrapport till åklagaren. När den landar hos åklagaren och den misstänkte har en utomnordisk bostadsadress läggs ärendet ned, nästan regelmässigt, vilket leder till att det inte blir någon straffrättslig påföljd.

Om en svensk gör sig skyldig till samma överträdelse blir det ett straff. Det blir antingen böter eller en sanktionsavgift; det spelar egentligen inte så stor roll vilket. Poängen är att då har vi det här att det diskriminerar. Är det nu så att A har gjort sig skyldig till en överträdelse och B har gjort sig skyldig till samma överträdelse måste ju lagstiftningen träffa bägge. Det får inte vara på det viset att den ene kan fly över gränsen, och sedan händer ingenting.

Det var ett ganska uppmärksammat fall för några år sedan, då trafikpolisen i Västerås stoppade ett fordon där de ganska snabbt kunde se att kör- och vilotiderna inte stämde. Den berättelse som föraren hade stämde inte överens med det som fanns i färdskrivaren eller i frakthandlingarna. Polisen kunde konstatera att färdskrivaren var manipulerad. Man hade utrustning som styrde informationen till färdskrivaren. Polisen tog utrustningen i beslag och rapporterade företaget, som fick en företagsbot på 150 000 kronor. Grejen var bara den att åkaren, som hörde hemma i Bulgarien, vägrade komma till Sverige. Det slutade med att polisen var tvungen att lämna tillbaka den manipulationsutrustningen som man hade haft i färdskrivaren.

Det är helt unikt att svenska myndigheter lämnar tillbaka ett brottsverktyg. Så får det inte gå till. Det måste vara tydligare regelverk och tydligare sanktioner.

Anf. 57 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar Thomas Morell för en intressant fråga, måste jag ändå säga.

Jag tycker att det är viktigt att de regler vi nu implementerar ska vara tydliga och transparenta och gälla alla som kör på svenska vägar.

Skillnaden är att tidigare fick utländska lastbilsföretag som körde i Sverige böter, som skickades till företag i Östeuropa. Det var inte alltid de betalade, och då kunde man inte lagföra dem. Det stora skifte vi gjort med den sanktionsväxling vi haft är att se till att det blir sanktionsavgifter här på plats. Vi gör det inte minst när det gäller utstationeringsreglerna så att vi på plats kan kräva ut det som nu är EU:s högsta sanktionsavgifter.

Jag noterar att i interpellationen försöker Thomas Morell hävda att det är högre avgifter och tuffare regler i Danmark. Jag vill vara tydlig med att vi har mer omfattande kontroller i Sverige än i Danmark – jag tror över en tredjedel mer relativt till trafiken. Vi gör fler kontroller av färdskrivare. Enligt en undersökning som EU gjort kontrollerades i Sverige 44 000 färdskrivare och i Danmark 17 000. Danmark har också lägre sanktionsavgifter för otillåtna cabotagetransporter – maximum är 35 000 danska kronor. I Sverige är det 60 000 kronor, så vi har EU:s tuffaste regler. Vi kan säkert fortsätta skärpa dem. Det arbetet deltar jag gärna i, för det är ju det vi har lett under den här perioden.

Problemet för Thomas Morell har vi diskuterat flera gånger, fru talman. Det är att Thomas Morell som är gammal moderatpolitiker men nu företräder Sverigedemokraterna ändå vill att Ulf Kristersson ska bli statsminister i det här landet. Det innebär att alla dessa krav och önskemål när det gäller att sätta dit dem som fuskar i cabotagetrafiken och på det sättet skapa goda förutsättningar för goda arbetsvillkor för lastbilschaufförer men också sjysta villkor för svensk åkerinäring är lite förgäves – detta eftersom en moderatledd regering, som jag förstår det, inte har några ambitioner att göra någonting åt yrkestrafiken. Thomas Morell har vid upprepade tillfällen inte heller kunnat redovisa på vilket sätt Sverigedemokraterna ställer dessa krav på en moderatledd regering.

I sak tycker jag att det här är belysande. Jag tycker att det är bra att vi hittar fler exempel på att vi kan behöva sanktionsväxling, för det ska vara lika straff och tydliga straff. Vi kan inte ha en ordning där man åker och kör och bedriver olaglig verksamhet i Sverige och vi inte kan ta ut sanktionsavgifter eller böter. Hela processen med sanktionsväxling har ju handlat om precis just detta.

Därför är jag stolt över att vi nu har EU:s högsta sanktionsavgifter och att vi kraftigt ökat kontrollerna under den tid som Socialdemokraterna lett regeringen.

Anf. 58 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är lite intressant att statsrådet säger att vi har de högsta sanktionsavgifterna. Vi höjde från 40 000 till 60 000, det är sant, men problemet kvarstår när de som begår allvarliga brott smiter över gränsen så att vi inte kan lagföra dem.

Det här har fått effekten, vilket Tullverket varnade för vid tre tillfällen under förra året, att man i hamnarna i södra Sverige tar ungefär två förare i veckan som är påverkade av droger som gör att de kan köra mer än vad

som är tillåtet. De här förarna kommer in i Sverige för att göra en transport upp i landet och sedan tillbaka ned igen utan att ta sin vila. De har flera förarkort – det är som en kortlek i fickan – så att de kan dölja brotten i färdskrivaren. Det är det som har skapat den här marknaden för dem som vill runda systemet – att vi inte kommer åt dem.

Sanktionsavgifter i all ära, jättebra, men vi måste också bli mycket tuffare när det gäller att få stopp på den här typen av verksamhet.

Vi låser upp klamparna efter 36 timmar och hoppas på att man ska göra rätt för sig. Det finns flera fall som visar att så inte är fallet. Man väntar ut det där 36 timmarna, och när polisen vänder ryggen till åker man.

Det är intressant att statsrådet skakar på huvudet. Jag har ett exempel i fickan, ett fall som jag väntar på hur det ska bli.

Det är det här som är problemet. Man ska stå till dess att man gjort rätt för sig. Om man bryter mot regelverket när man kommer till Tyskland, Belgien, Frankrike eller för all del Spanien får man stå på platsen till dess att man gjort rätt för sig. Man släpps inte iväg. De gånger jag körde utomlands med buss var jag orolig varje gång polisen eller BAG dök upp framför, för jag visste: Minsta lilla de upptäcker kostar pengar, och man blir stående till dess att man betalat. Men i Sverige släpper vi dem som begått grova överträdelser efter 36 timmar.

Enda gången klampen får sitta kvar till dess att det är åtgärdat är när det är ett tekniskt fel på fordonet – dålig broms, dålig styrning eller något annat – eller när färdskrivaren är manipulerad. Då får klampen sitta kvar, för det är ett tekniskt problem som måste vara löst innan man får fortsätta. Men kommer vi in på brotten släpper vi den misstänkte efter 36 timmar. Det håller inte. Då skapar vi en marknad för dem som inte vill följa regelverket, och de konkurrerar ut dem som är seriösa. Vi måste städa bort den här verksamheten från vägarna, och det måste ske nu, för med den situation vi har i dagsläget är det här lukrativt för dem som kringgår hela lagstiftningen.

I lagtexten står det att sanktionerna ska vara ”effektiva, proportionella, avskräckande och icke-diskriminerande”. Det betyder ju att alldeles oavsett varifrån man kommer och vilken typ av brott man gjort sig skyldig till måste man betala för sig – böter eller sanktionsavgift. Då kan vi inte släppa iväg dem efter 36 timmar.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 59 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Detta är en debatt som påbörjades för ungefär två timmar sedan. För dem som följer den kan det vara bra att veta att det har varit en paus emellan. Jag har, fru talman, tillsammans med Thomas Morell pratat om klampning, om sanktionsavgifter och om hur vi ska se till att skapa ordning och reda i yrkestrafiken.

Utgångspunkten från regeringens sida är omfattande insatser för att just skapa ordning och reda i yrkestrafiken. Vi har sedan vi tillträdde infört både sanktionsavgifter och möjlighet att klampa fordon. Vi har dessutom infört ett beställaransvar, och vi har fått till stånd en omfattande och kraftig ökning av poliskontrollerna. Vi har dessutom i EU förhandlat fram gemensamma regler som nu implementeras, som är bra för svensk åkeri- och transportnäring men också för de chaufförer från andra länder som kör i Sverige och nu ska ha möjlighet till svenska löner och avtal.

Min poäng i denna debatt har varit att vi har EU:s högsta sanktionsavgifter. Vi har de tuffaste reglerna i EU, och det på förekommen anledning. När interpellanten har valt att lyfta fram Danmark som ett föredöme har jag påvisat att vi jämfört med Danmark har mycket fler kontroller, högre sanktionsavgifter och tuffare kontroller. Men det är bra att fler länder gör insatser mot otillåten cabotagetrafik.

Thomas Morell valde i sitt förra anförande att lyfta fram att en del inte betalar sanktionsavgift – att klampning under 36 timmar innebär att man sedan bara låter bli att betala. Det är ändå viktigt att komma ihåg att det före 2014 inte var några fordon som klampades. När Moderaterna styrde i det här landet, vilket Thomas Morell och Sverigedemokraterna vill att de återigen ska göra, fanns inte klampning. Då var det viktigaste att transporterna skulle vara billiga. Då pressade man sociala villkor och löner och fick en transportarbetsmarknad som var förfärlig och hela den utveckling vi sett nu med otillåten cabotagetrafik.

Nu leder 90 procent av klampningarna till att transportföretagen betalar sanktionsavgiften. Det finns, som jag har förstått det av den statistik jag har fått, fem fall där man inte har lyckats verkställa betalning av sanktionsavgift. Det är klart att det är fem fall för mycket. Jag vill att man ska se till att den som bryter mot regler betalar sanktionsavgifter. Men det är en radikal skillnad från den ordning vi hade innan, när vi inte hade klampning. Då skickades böter till ett rumänskt åkeri som aldrig betalade. Nu utkrävs sanktionsavgifter på plats.

Varför betalar man? Jo, för att om godset står stilla i 36 timmar, vilket det annars gör, är det väldigt dyrt för åkeriet. Det handlar inte bara om förarlöner eller transportkostnader, utan det finns ett värde och kontrakt som man har att förhålla sig till. Den erfarenhet vi har är alltså att man är väldigt angelägen om att betala. Det är klart att det finns en ambition att öka från 90 till 100 procent, men 90 procent är ändå en väsentlig skillnad jämfört med hur det var tidigare, när vi inte hade klampning.

Min slutsats i denna diskussion är alltså att vi kommer att fortsätta se till att skapa ordning och reda i yrkestrafiken. Vi är nu i ett läge där vi implementerar mobilitetspaketet, som vi förhandlat fram på EU-nivå. Nu

Svar på
interpellationer

ser vi till att svensk åkerinäring får sjysta konkurrensvillkor och att svenska löner och villkor gäller för dem som jobbar på svensk arbetsmarknad.

Det sista är nog så viktigt, för det motarbetade ju moderater men även sverigedemokrater i EU när det fördes diskussioner om löntagarnas ställning i Europa. För oss socialdemokrater har det alltid varit vägledande, och nu får vi äntligen bättre ordning och reda på svensk arbetsmarknad och i transportbranschen.

Anf. 60 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Så hiskeligt många kontroller sker faktiskt inte, ser man om man tittar på polisens egen statistik. År 2016 var det 61 ärenden med olaga cabotage, och 2017 var det 65. Sedan steg det 2018 till 221, och 2019 till 238. Det är inte mycket att skriva hem om. Och det beror på att det sker alldeles för få kontroller ute på vägen. Dessa siffror hade kunnat vara betydligt högre om vi hade haft tillräckligt med kontrolltjänstemän ute.

När det gäller detta med cabotage och dem som blir klampade står det just nu ett ekipage – möjligen står det kvar; jag vet inte – tillhörande ett rumänskt åkeri, som stoppats och klampats av polisen i Helsingborg. Det rör sig om sanktionsavgifter på 80 000 kronor. I dag låste man upp klampen. Frågan är om bilen står kvar när solen går upp i morgon bitti eller om man drog utan att betala och göra rätt för sig. Det lär vi få svar på i morgon.

I morgon ska jag åka ut och träffa mina gamla kollegor i Västerås och diskutera den situation som råder för trafikpolisen och vad man behöver göra för att komma till rätta med de här problemen. Om statsrådet inte har något särskilt för sig i morgon har jag plats i bilen – det är bara att följa med ut och se hur det går till ute på vägen och vilka arbetsinsatser kontrollpersonalen gör. De gör ett enastående arbete, men de är på tok för få för att komma åt problemen ute på våra vägar med olagligt cabotage och förare som kör alldeles på tok för länge, manipulerar färdskrivare, kör på flera förarkort och så vidare.

Detta är ett gigantiskt problem, och det är inte ett problem bara för åkerinäringen, som utsätts för osund konkurrens – det är också en fråga om säkerhet för alla oss andra som är ute på vägen. Jag hoppas att statsrådet kommer att förstärka kontrollerna på vägen.

Anf. 61 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi förstärker kontrollerna. Det har skett en ökning med 470 procent av kontrollerna när det gäller otillåtet cabotage. Det har alltså skett en ordentlig ökning av kontrollerna sedan vi tillträdde.

Det är inte en tillfällighet att såväl Sveriges Åkeriföretag som Transportarbetareförbundet tycker att vi verkligen är på rätt väg när vi nu gör viktiga insatser, både genom att öka kontrollen och genom att införa sanktionsavgifter, klampning och beställaransvar, och inte minst genom att nu implementera mobilitetspaketet.

Jag kommer också själv att vara ute i morgon, på en annan plats i Sverige, och göra precis denna typ av kontroller tillsammans med polis och bilinspektörer. Detta är något som även jag använder mig av.

Men jag låter inte mina egna anekdotiska erfarenheter ligga till grund för politiskt tyckande och tänkande, utan jag utgår från rapporter från våra myndigheter, från branschorganisationer och från det faktaunderlag vi har. Det talar för att vi har EU:s högsta sanktionsavgifter, att vi har väsentligt fler kontroller än grannländerna och att vi har infört verktyg som nu ger polisen kraftigt förbättrade möjligheter att kontrollera yrkestrafiken. Jag kommer att arbeta för att vi ska göra ännu fler kontroller. Det var därför vi tillsatte utredningen om olaglig yrkestrafik.

Thomas Morells utmaning, fru talman, är att han kommer att fortsätta kämpa för att Ulf Kristersson ska bli statsminister i det här landet. Han tillhörde en moderat regering som valde att inte göra någonting för att skapa ordning och reda i yrkestrafiken. Man kallade det tvärtom protektionism när vi ville ha rimliga regler om sjysta arbetsvillkor eller, för den delen, sjysta konkurrensvillkor. Eftersom Sverigedemokraterna fortfarande inte, inte ens i denna debatt, kunnat redovisa vilka krav man ställer på Ulf Kristersson kan jag inte tolka det på annat sätt än att Thomas Morells starka engagemang, hur viktigt det än må vara, riskerar att leda till att vi får en regering i det här landet som inte vill göra något för att skapa ordning och reda i yrkestrafiken.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:387 om Huawei's process i ICSID

Anf. 62 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig hur Sverige kommer att hantera utfallen i de båda domstolarna i Sverige när frågan ska tas upp i ICSID och hur mycket Sverige har budgeterat till processkostnaderna för att försvara beslutet om Huawei i ICSID. Han har också frågat om Sverige har bestridit Huawei's anmälan till ICSID samt om regeringen avser att riva upp investeringsavtalet med Kina.

Den svenska domstolsprocessen om telekombolaget Huawei's överklagande av Post- och telestyrelsens, PTS, beslut pågår fortfarande i Kamrarrätten i Stockholm. Processen i svensk domstol innebär en prövning av om PTS beslut är förenligt med svensk lagstiftning. Processen i ICSID handlar om en annan fråga, nämligen om PTS beslut är förenligt med investeringskyddsavtalet mellan Sverige och Kina.

Jens Holm skriver att sekretess är huvudprincip i en investeringstribunal och att besluten inte kan överklagas. Jag tolkar det som att Jens Holm syftar på ett skiljeförfarande vid en investeringstvist. Frågan om sekretess regleras inte i Sveriges investeringskyddsavtal med Kina eller i skiljedomensreglerna. Det är upp till parterna att besluta om nivån av öppenhet. En skiljedom kan klandras vid processuella fel, vilket kan ogiltigförklara hela eller delar av skiljedomen.

Jens Holm frågar även hur det kommer sig att ett globalt bolag kan stämma en stat som har följt rättsstatens principer till punkt och pricka, hur det kommer sig att lagstiftning kan medföra en kostnad i mångmiljardklassen och hur det kommer sig att skiljedomsprocessen är stängd för allmän insyn.

Investeringskyddsavtalet innebär en rätt för en investerare att få sitt påstående prövat. Skadeståndsansvar kan bara uppstå om lagstiftningen eller tillämpningen av lagstiftningen innebär en överträdelse av investeringskyddsavtalet och denna överträdelse resulterar i en ekonomisk skada. Som angetts ovan är skiljedomsprocessen inte stängd för allmän insyn om inte parterna eller skiljenämnden kommer överens om det.

Gällande Sveriges processkostnader är budgeten cirka 20 miljoner kronor för 2022. Sverige kommer sannolikt att yrka på att Sveriges processuella kostnader för tvisten läggs över på Huawei.

Angående frågan om Sverige har bestridit Huaweis anmälan till ICSID har regeringen gett i uppdrag åt Justitiekanslern att bevaka statens rätt och att föra eller låta föra Sveriges talan i tvisten. Regeringen kommenterar inte denna pågående tvist i sak.

Jens Holm har vidare frågat mig om regeringen avser att riva upp investeringskyddsavtalet med Kina. Några sådana planer har inte regeringen. Däremot är avsikten att ersätta vårt bilaterala investeringskyddsavtal med ett modernt EU-gemensamt investeringskyddsavtal när parterna har enats om ett sådant.

Anf. 63 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka energiministern för svaret på min interpellation. Jag ska kanske säga energi- och digitaliseringsministern, eftersom det är mer relevant i just den här debatten.

Man kan i förstone tycka att det är i sin ordning, att ett bolag måste kunna överklaga ett beslut ifall bolaget misstycer. Men det är lite speciellt med skiljedomsförfaranden. Det är inte fall som hanteras av det ordinarie rättsväsendet, utan de hanteras i skiljenämnder eller investeringstribunaler. Det ligger vid sidan av, helt utanför, vårt ordinarie rättsväsen.

Det är i fallet Huawei viktigt att komma ihåg att det var en enig riksdag som reviderade lagen om elektronisk kommunikation och vår sekretesslag. Vi gjorde det alltså möjligt för våra myndigheter att komma med inlagor om och ha synpunkter på vilka bolag som skulle kunna bygga ut det framtida 5G-nätet. Kort och gott vill vi inte ha kinesiska och kanske inte ryska bolag, en del bolag som vi inte bedömer som pålitliga, eftersom de kommer från stater där staten i praktiken kan kontrollera bolagen.

Därför fick inte Huawei vara med och bygga 5G-nätet. Det var helt i enlighet med svensk lagstiftning. Det var det inte det minsta tu tal om. Huawei har överklagat beslutet två gånger till svenska domstolar men har inte vunnit i någon instans. Det sista fallet pågår fortfarande.

Det som jag tycker är viktigt att ta upp i det här fallet är att Huawei kan gå vidare till en internationell investeringstribunal och driva fallet vidare där. På det sättet kan man sätta en prislapp på svensk lagstiftning. I det här fallet vill man ha 5,2 miljarder kronor i kompensation för att vi helt enkelt har följt svensk lagstiftning till punkt och pricka.

Fru talman! Att vi följer vår lagstiftning ska väl inte medföra ett pris? Ska stora bolag kunna stämma stater i internationella investeringstribunaler, där har vi dessutom inte någon som helst möjlighet att ha insyn?

Det är förvånande att energi- och digitaliseringsministern svarar att det är upp till parterna att besluta om sekretess. Men precis – om den ena parten, i det här fallet Huawei, säger att de vill att allting ska vara hemligstämplat blir allting hemligstämplat. I investeringstribunaler är allting allt-

så per definition hemligstämplat, såvida inte båda parter vill öppna upp det.

Jag vill därför fråga ministern om ministern själv har tagit del av Huawei stämmningsansökan mot Sverige i tribunalen ICSID. Varför kan ministern inte svara på huruvida Sverige har bestridit stämningen mot Sverige eller inte? Det tycker jag ligger i allmänhetens intresse att få veta.

Tycker ministern att det är rimligt att ett multinationellt bolag ska kunna lämna in en stämning i mångmiljardklassen mot en stat när man redan har förlorat i nationell domstol? Varför ska bolag få en extrachans i investeringstribunaler?

Anf. 64 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för frågorna!

Svenska staten är part i detta. Att hävda att Sverige inte skulle ha insyn är alltså inte med sanningen överensstämmande.

Låt mig dock ta ett annat exempel. Lagstiftning måste gälla. Land ska med lag byggas, och bilaterala förhållanden måste också regleras i lag och avtal.

Vi kan tänka att det skulle gälla ett svenskt bolag som hade gjort stora investeringar i Kina, varpå den kinesiska staten hade ändrat sin lagstiftning och kanske direktstyrt domstolarna – det är inte alla länder förunnat att ha den situation som vi har i Sverige med självständiga domstolar. Svenska investerare, svenska bolag, skulle då ha förlorat stora belopp på grund av en lagstiftning som vi ansåg var felaktig men som den andra staten skulle tycka var rimlig. Om vi hade förlorat i domstolen på grund av något som vi ansåg var felaktigt hade vi också tyckt att det var rimligt att kunna få sin sak prövad av oberoende part.

Just denna mekanism är anledningen till att de internationella tribunalerna, dessa skiljedomsförfaranden, finns. Det är för att kunna garantera en rättssäkerhet, för att kunna garantera rättvisa mellan parter även när det kan vara svårt.

Fru talman! Jens Holm blandar ihop att Huawei i det här fallet anser sig ha lidit skada och därför begär en viss summa med att Sverige faktiskt kommer att betala denna summa. Det återstår att se efter en lång process.

Hittills kan jag konstatera, fru talman, att i samtliga fall har Huawei förlorat i sin sak och inte har ansetts ha rätt i sin stämmningsansökan. Vi får se hur tvisten fortsätter. Det är naturligtvis i sin ordning att det inte styrs av staten eller av politiska beslut, utan att oberoende domstolar och oberoende skiljedomsförfaranden avgör detta.

Ett system som skapar osäkerhet och en situation utan oberoende domstolar, vilket det i förlängningen egentligen blir om man motsätter sig skiljedomsförfaranden, är inte ett bra sätt att bygga relationer med omvärlden. Det är inte ett bra sätt att bygga en fungerande marknad i ett land som Sverige, som vill ha många bilaterala avtal. Vi vill att det ska vara ett attraktivt land att investera i och att våra bolag ska ha möjlighet att investera utomlands. Vi ska skapa svenska jobb och se till att vi kan sälja utomlands.

Därför, fru talman, tycker jag att Jens Holm blandar ihop Huawei anspråk med att detta skulle bli sanning. Så är det ju naturligtvis inte i någon domstol. Det kommer alltid att finnas folk som har anspråk, och domstolen kommer att döma utifrån sitt förfarande.

Prot. 2021/22:89

29 mars

Svar på

interpellationer

När det kommer till frågan om huruvida Sverige har bestridit avtalet eller inte har regeringen lämnat över ärendet till Justitiekanslern, som ska ha möjlighet att göra sitt arbete och driva Sveriges fall så bra som möjligt. Därför kommenterar inte regeringen innehållet i detta. Det torde vara ganska självklart för denna kammare, fru talman.

Anf. 65 JENS HOLM (V):

Fru talman! Khashayar Farmanbar säger att det handlar om rättssäkerhet och att det här är ett rättvist system. Men då vill jag påminna om att bolagsdomstolarna, som de ibland kallas, är ett extremt ifrågasatt förfarande. Det är ifrågasatt även på EU-nivå, där man har konstaterat att en mängd bilaterala investeringsavtal mellan länder inte är rättssäkra och inte uppdaterade med den form av lagstiftning som man kan förvänta sig av rättsstater.

Ministern svarade mig också att investeringsavtalet med Kina och andra bilaterala investeringsavtal måste göras om. Varför? Därför att de inte är rättssäkra. De ger bolagen alla möjligheter, men staterna står bara där med ansvaret. Staterna har egentligen allt att förlora.

Jag är förvånad, fru talman, över att ministern tar så lättvindigt på de 20 miljoner kronor i skattepengar som vi måste avsätta bara för att försvara de lagar som vi har klubbat här i Sveriges riksdag. Varför ska vi lägga 20 miljoner kronor på detta och anlita två olika advokatbyråer, en svensk och en i USA, bara för att försvara att vi stiftar lagar för att ett kinesiskt multinationellt bolag stämmer oss? Det verkar inte ens som att ministern själv har läst stämningsansökan mot oss, för det har han inte svarat på. Har han läst den eller inte? Det skulle jag vilja veta.

Förfarandet med investeringsavtal är med andra ord inte alls rättssäkert. Det är inte ett modernt sätt att lösa tvister. De ska hanteras i våra nationella domstolar, och vi är rättsstater. Det är en sak när det gäller Kina, som inte är en rättsstat, men då får bolagen komma ihåg att om de investerar i Kina tar de en väldigt stor risk. Det är liksom en del av upplägget. Men bolag som involveras i Sverige kan vara helt säkra på, varje dag i veckan, att vi är en rättsstat och hanterar deras förehavanden på det sätt som en rättsstat ska göra.

Jag vill påminna om att fallet med Huawei och Sverige kommer att avgöras i tribunalen ICSID, som lyder under Världsbanken. Men det är som sagt sekretess som är den gängse formen där. Alla som vill läsa Huawei's stämningsansökan mot Sverige kan inte göra det, för den finns inte på ICSID:s hemsida. Väldigt många fall hanteras inte ens där, utan här i Sverige hanteras de av Stockholms Handelskammare. Där hanteras förfaranden mellan stater och investerare, och där råder också total sekretess.

Jag tycker inte att detta känns som ett modernt och rättssäkert system. Och jag vet ärligt talat inte vilket ben ministern vill stå på här. Den ena stunden säger han att systemet är rättssäkert och rättvist, den andra stunden säger han att investeringsavtalen måste göras om. Och om investeringsavtalen ska göras om är det väl någonting som är fel med dem.

Hur gammalt är investeringsavtalet som ligger till grund för stämningen mellan Sverige och Kina? Jag tror att det är från början av 80-talet. Det låter som ett extremt gammalt och omodernt avtal. Ska det få avgöra sådana här saker?

Anf. 66 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jens Holm säger att han blir förvirrad av svaret, och jag märker det på hur han blandar ihop två delar. Den ena är investerings-skyddsavtalet, som är ett avtal som två parter, i det här fallet landet Sverige och landet Kina, har tecknat för att skapa ett system där våra bolag ska kunna agera och handla med varandra. Den andra delen är att om man inte är överens om avtalets innehåll kan man säga att man anser att den andra parten har brutit mot något i avtalet. I det här fallet rör det sig om två olika länder, och båda är av förståeliga skäl överens om att man inte ska gå till något av de två ländernas domstolar. Därför finns nästa grej som kallas för skiljedomsförfarande, och det finns ett antal olika skiljedomsstolar. En av de mest kända och som jag är väldigt stolt över – vi har en lång historia av rättssäkerhet i det här landet – är Stockholms Handelskammare och dess skiljedomsförfarande, som ligger till grund för väldigt många avtal. Det finns också ICSID, men det är en annan sak. Där tolkar man huruvida någon av ländernas investerare har missgynnats av det andra landet i avtalet.

Fru talman! När två länder skriver ett avtal med varandra ter det sig ändå inte särskilt konstigt att båda två vill ha en oberoende part som sedan ska tolka avtalet, inte det ena eller det andra landets egna domstolar.

För Sveriges del kan vi vara säkra på att vi har trygga domstolar som inte är politiskt styrda, vilket man inte kan vara säkra på överallt i världen. Om vi vill ge våra bolag möjligheter att på likvärdiga grunder få en rättvis bedömning av sina fall i länder som Kina eller i andra länder som vi har bilaterala avtal med har vi den här typen av skiljedomsförfaranden. På samma sätt ser vi till att alla länder som gör affärer med oss har samma rättssäkerhet, för vi vet att vi har rättssäkerheten på vår sida.

Jag antar att Jens Holm i konsekvensens namn inte vill ge samma möjlighet för svenska bolag som gör affärer i Kina att få sin sak prövad ifall kinesiska myndigheter eller staten beslutar om en diskriminerande lag. Jag säger inte att den svenska lagstiftningen är diskriminerande. Det anser jag inte att den är, och där är Jens Holm och jag helt överens. Men jag kan ha förståelse för att andra länder kan ha en annan syn. Och jag kan tycka att det är rimligt att man får gå till en oberoende domstol och ha ett skiljedomsförfarande, som det heter, för att få sin sak prövad.

Låt oss inte blanda ihop ett investerings-skyddsavtal och ett skiljedomsförfarande. Investerings-skyddsavtalet skrevs för länge sedan. Men ett avtal gäller ju tills man säger upp det eller om det upphör. Vi vill förnya avtalet, men det betyder inte att skiljedomsförfarandet som sådant är omodernt. Det är snarare tvärtom ett modernt och rättssäkert sätt att få sin sak prövad.

Anf. 67 JENS HOLM (V):

Fru talman! Ett av skälen till att jag tar upp dispyten mellan Huawei och Sverige är att det inte är ett separat exempel. Tvärtom blir det allt vanligare att storbolag stämmer stater i internationella investeringstribunaler. Vårt eget Vattenfall har stämt Tyskland två gånger, i det ena fallet för avvecklingen av kärnkraften och i det andra för stängningen av ett kolkraftverk, trots att Vattenfall redan hade vunnit i domstol i Tyskland och beviljats kompensation i den ordningen.

Det finns andra exempel där stora bolag stämmer stater på hutlösa summor. Länder måste lägga jättemycket pengar och energi bara på att försva-

ra sina demokratiskt fattade beslut. Det är det förfarandet som jag tycker är orimligt.

Vi är rättsstater. Då får bolagen gå till de domstolar och de förfaranden som vi har i våra rättsstater. Vad är det för fel på svensk rättsväsen, Khashayar Farmanbar? Vad är det för fel på våra domstolar, våra jurister och våra domare?

Räcker inte det till för Huawei, i det här fallet? De har till och med gått till domstol två gånger i Sverige och förlorat. Varför ska de få en extra-chans att stämma oss i en internationell investeringstribunal där vi måste ta 20 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar?

Vi måste anlita två separata advokatbyråer bara för att försvara rätten att lagstifta. Det förstår inte jag. Varför ska vi acceptera att sekretess är huvudprincipen så att vi inte ens vet på vilka grunder som Huawei stämmer oss?

Ministern själv vet uppenbarligen inte det. Han verkar inte ha tagit del av stämningsansökan, därför att den är helt och hållet hemligstämplad. Det är ett förfarande som vi måste ändra på.

Anf. 68 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag konstaterar att det som sägs angående sekretessen inte stämmer. Det är inte huvudprincipen. Sekretessen är något som parterna i förhandlingen kan komma överens om eller om skiljedomstolen i sig vill ha sekretess. Sedan har det funnits fall där det har förekommit sekretess och fall där det inte har förekommit sekretess.

Jag har nu några gånger fått frågan av Jens Holm om innehållet i avtalet, huruvida jag har läst det, vad det innebär och vad det säger och så vidare. Som jag sa tidigare kommenterar inte regeringen med hänvisning till den pågående processen sakfrågan i själva stämningen.

Vi har skrivit investeringskyddsavtal inte minst med Kina, Tyskland och med väldigt många länder. De syftar till att skydda investerare mot att behandlas oskäligt eller diskriminerande sett till det egna landets intressen. Det är absolut inget fel på våra domstolar. De är alldeles utmärkta. Men jag kan ha respekt för att ett kinesiskt bolag skulle känna sig förfördelat i detta.

Jag vill in ta uttala mig om huruvida kinesiska domstolar är säkra eller inte säkra. Men jag skulle känna mig väldigt trygg om våra svenska bolag fick möjlighet att gå till en internationell domstol ifall de hamnar i ett läge där de känner sig förfördelade eller diskriminerade i domstolen.

Det är just den öppenheten som ett sådant avtal ger för båda länderna som kommer in. Att bli stämd betyder inte att man förlorar. Men det ger möjligheter till vidare investeringar i vårt land. Det gör vårt land till en frihandelsnation där vi gör affärer med många länder i världen. Vi gör inte affärer med alla. Vi gör det uppenbarligen inte med Ryssland.

I en sådan situation finns också rättspraxis. Skiljeförfarandena har visat att staternas lagstiftning kan vara väldigt långtgående utan att man behöver göra avkall på investeringsklausulen. Det gäller till exempel Philip Morris stämning av Uruguay när det kom till cigarettförpackningarna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 69 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att verka för att regeringen ska vidta åtgärder för att balansera det höga bränslepriset så att Sverige hamnar på samma nivå som jämförbara länder i Europa.

Drivmedelspriserna har stigit kraftigt under det senaste året. Det finns flera orsaker till detta, bland annat att efterfrågan på drivmedel blivit allt högre i takt med att ekonomin tagit fart efter pandemin och att priset på råolja har ökat till följd av Rysslands invasion av Ukraina.

Måndagen den 14 mars presenterade därför regeringen ett åtgärds paket för att möta de höga priserna på el och drivmedel som vi nu ser till följd av kriget i Ukraina.

En del av paketet är ett förslag om tillfälligt sänkt skatt på bensin och diesel, så som Thomas Morell föreslår. Förslaget innebär att drivmedels skatten på diesel och bensin sänks tillfälligt under perioden juni–oktober 2022 till den lägsta tillåtna nivån enligt EU:s regelverk. Det innebär att priset på bensin och diesel vid pump blir drygt 1 krona och 30 öre lägre per liter, utöver den skattesänkning med 50 öre som sker redan i maj.

Utöver dessa skattesänkningar har regeringen föreslagit en större reformering av reseavdraget samt avser att föreslå en frysning av reduktionsnivåerna i reduktionsplikten till 2022 års nivåer och en särskild drivmedelskompensation till privatpersoner med bil.

En av regeringens främsta prioriteringar är fortsatt att Sverige ska ligga längst fram i klimatomställningen. Eftersom det läge vi är i har uppstått plötsligt, och som en konsekvens av Rysslands invasion av Ukraina, ser vi samtidigt att vi behöver stötta konsumenterna i det akuta skedet. Sverige ska fortsätta att ställa om till fossilfrihet genom ett uthålligt arbete med att fasa ut fossila bränslen. Därför föreslår regeringen även förstärkning av anslaget för klimatbonusen. Tack vare detta tillskott kommer en person som köper en elbil fortsatt att kunna få 70 000 kronor i ekonomiskt stöd, och takten i omställningen kan fortsätta vara hög.

Anf. 70 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Den situation som vi nu befinner oss i är synnerligen allvarlig för de företag som är beroende av bränsle. De företagen är viktiga för att vårt samhälle ska fungera. Det är åkerier, skogsentreprenörer och maskinentreprenörer som bygger ut vägar, byggnadsanläggningar och så vidare. Bränsle behövs för traktorer och järnvägsunderhåll.

Det är massor av företag som dignar under de höga bränslepriserna. Jag har tittat på priset i Danmark i dag. För vår del i Sverige är pumppriset i dagsläget 25,57 kronor per liter. I Danmark är det omräknat till svenska pengar 20,93 kronor per liter. Det är en skillnad på 4,64 kronor.

Om en tank i en lastbil rymmer 600 liter är den skillnaden i reda pengar 2 784 kronor. Det är vad den svenska åkaren får betala mer än den danska. Att vi då hamnar i ett svårt läge när det gäller konkurrens är lätt att inse. Jämför vi med Polen är skillnaden i bränslepriset 12 kronor per liter. Då är skillnaden ännu större.

Lastbilarna som kommer utifrån ligger och kör upp i Sverige. De har extratankar med sig. Sedan ligger de och kör i Sverige och tar de jobb som svenska åkerier rimligen skulle ha haft.

Ett av de stora bekymren i detta är reduktionsplikten. Att kriget påverkar världsmarknadspriset på olja kan vi vara överens om. Det svänger upp och ned. Vi ser att det ändras från dag till dag. Men det stora problemet i vårt läge nu är reduktionsplikten. Vi ligger så långt över Europa i övrigt. Det får vårt pris att skjuta iväg så mycket i förhållande till övriga länders.

Det uppstår också ett annat problem med reduktionsplikten som det kom signaler om ganska snabbt. Jag har fått en redovisning från åkerier för vad det innebär i den dagliga verksamheten. Bränsleförbrukningen för lastbilarna ökar.

Jag ska läsa ett exempel här från ett åkeri. Det är ett fordon som ligger och kör exakt samma sträcka med exakt samma gods varje vecka. Det är de två senaste åren man har jämfört.

Det är en 480 hästars Scania med släp. Den rullar 252 mil per vecka. Den uppmätta bränsleförbrukningen under januari 2020 var 27,1 liter per 100 kilometer. Bränslemängden under januari 2020 blev 2 731 liter diesel.

I januari 2022 var det 37,1 liter per 100 kilometer. Bränslemängden under januari 2022 blev 3 276 liter diesel. Det är en diff på 545 liter, och det är samma mätperiod. Ökningen är 19,9 procent.

Reduktionen har ökat från 21 till 30 procent under samma mätperiod, och föraren upplever att han inte har kraft i motorn så att det räcker i motluten. Reduktionsplikten under mätperioden har ökat med 9 procent, men förbrukningen har ökat med 19,9 procent.

Sedan uppstår ett annat bekymmer: bränslefiltern kläggas igen så att man får byta dem oftare. Man får också byta motorolja oftare eftersom detta spär ut motoroljan.

Det har inte gjorts någon ordentlig konsekvensanalys av den stora mängden biobränsle i reduktionsplikten. Det får konsekvenser: Dels skjuter priset iväg, dels går förbrukningen upp med nästan 20 procent. Det gör att kostnaderna ökar.

Nu pratar branschorganisationen om att konkurserna ligger två veckor bort. Man klarar inte det här. Nu måste regeringen göra något!

Anf. 71 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Den nuvarande situationen är besvärlig och ansträngd; jag tror att Thomas Morell och jag delar den verklighetsbilden.

Det är därför regeringen har föreslagit en skattesänkning till den lägsta tillåtna nivån inom Europeiska unionen. Totalt sett blir det 1,80 kronor lägre pris vid pump med den 50-öring som riksdagen beslutade om tidigare samt det förslag som regeringen lägger fram om 1,30 – förutsatt att denna ädla kammare antar det. Då kommer vi att få en sänkning

Av just den anledning som Thomas Morell tar upp har vi också valt att frysa nivåerna för reduktionsplikten för nästa år.

Men låt mig säga det som jag tidigare har sagt i medierna också inför riksdagen: Jag både älskar och inte älskar reduktionsplikten. Jag älskar inte dess effekt att driva upp priserna på bränsle eller att den leder till att man använder mer bränsle, i den mån man gör det. Det är en effekt som är önskad, och den kommer sig av att vi just nu producerar för lite av det

biobränsle som behövs. När det produceras för lite av det blir priset högt, vilket i sin tur drar upp totalpriset.

Vägen fram är att producera mer av biobränsle och att vara tydlig mot branschen med att här finns en marknad för dem att investera i och att producera mer biobränsle.

Det här var den del som gör att jag inte älskar reduktionsplikten, men det finns också delar som är värda att älska. Det är att reduktionsplikten är vår bästa möjlighet att bli av med oljeschejkernas och Putins olja i våra tankar. Om man på fullaste allvar menar att vi ska bli självförsörjande och att vi ska sluta vara beroende av oljeschejkerna i Mellanöstern och Putin i Ryssland är reduktionsplikten långsiktigt en av de bättre vägar vi kan gå.

Men jag håller med om att reduktionsplikten just nu ställer till det genom att den drar upp priserna innan biodrivmedelsproduktionen har kommit i fas och blivit tillräckligt stor. Det är också därför vi fryser nivån för nästa år.

Samtidigt ändrar vi reseavdraget i grunden så att det ska gynna dem som åker långt och bor på landet. Privatpersoner som har en bil får en tusenlapp som kompensation för drivmedel. Om man bor på landet får man 1 500 kronor.

Thomas Morell pratade om en konsekvensanalys. Det har gjorts, och det kommer att göras en sådan. I systemet ligger en kontrollstation som skulle ha varit i slutet av detta år men som regeringen har valt att skjuta fram så långt det bara går. Den kommer att ge sitt svar i oktober för att man ska kunna se vilken konsekvens detta har haft.

När vi pratar om åkare ska vi vara ärliga: priset påverkar en del. Det kanske finns ett och annat fordon som har med sig extratank och därmed också extra vikt och som därför drar mer bränsle, så frågan är hur lönsamt det är. Men när de väl tankar i Sverige står de inför samma pris som alla andra.

Den stora skillnaden för åkarna är i stället arbetstagarnas villkor. Det ska vara samma villkor för löner och samma villkor för att kunna sova och få den dygnsvila man behöver ha. Det är det som till stor del snedvrider konkurrensen på Europas åkerimarknader, och jag konstaterar att Thomas Morells stödvän Ulf Kristersson inte är riktigt med på banan när det gäller att förbättra dessa villkor.

Tillsammans med de åtgärder som jag har redovisat har regeringen också sett till att utöka klimatbonusen. Det gör att vi kan fortsätta vägen mot den klimatomställning vi behöver göra.

Anf. 72 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Men låt oss försöka hålla oss till de höga bränslepriserna, för vi pratar om ett akut läge för många företag.

Oavsett om man kör en skogsmaskin, en grävmaskin, en hjullastare, en lastbil eller vad det nu är fråga om står man inför ett jätteproblem. Man klarar inte prisökningen, för avtalen binder en vid en alldeles för låg ersättning. Dessutom har man slagit i taket för limiten på bränslekorten, så det påverkar även likviditeten hos företagen.

Om vi nu ska gå över till biodrivmedel klarar vi i alla fall inte det inom 14 dagar, och det är den tidshorisont vi pratar om. Nu måste regeringen

backa om reduktionsplikten. Gå tillbaka och lägg er på samma nivå som Europa i övrigt! Då kommer vi ned i prisnivå så att vi kan konkurrera.

De som kör in i Sverige med extratankar tankar inte en liter i Sverige, för de har egna bränsledepåer där man smugglar in bränsle. Gång på gång bevisar regeringen att den inte har koll på hur det fungerar där ute!

Förändringarna i reseavdragen är ju jättebra för privatpersoner, men när de inte har ett jobb att åka till spelar det inte så stor roll.

Vi står inför en situation där stora delar av vårt näringsliv kommer att gå omkull. Vi kommer inte att ha transporter. Vi kommer inte att kunna gå till butiken och handla mat. Jordbrukarna kan inte producera den mat vi behöver, för det är för dyrt att köra deras maskiner.

Hur svårt kan det vara att sätta sig in i den situation vi har? Den är alarmerande. När branschorganisationen går ut och säger att konkurserna ligger två veckor bort borde varenda varningsklocka ringa i hela Regeringskansliet så att man förstår vad det här handlar om. Backa på reduktionsplikten! Lägg er på samma nivå som övriga Europa! Sedan kan vi göra ett omtag därifrån.

Ni pratar er gärna varma om det här med omställning. Jag har varit ute och träffat åkerier som mer än gärna skulle köpa elektriska bilar. De finns på marknaden; det är bara att skriva på ett köpekontrakt så får man bilen levererad. Problemet är att kommuner och elbolag inte har i sina planer att bygga ut elnätet, så man kan inte ladda lastbilen. Varför ska man köpa en lastbil för 4 miljoner kronor som man bara kan gå ut och tvätta på gården, för det går inte att köra den?

Det funkar inte. Ni måste vara med och se vad det är för situation vi står inför. Åkerierna vill mer än gärna ställa om, men de erbjuds inte möjligheten att ladda. Och det är inte lönt att komma dragande med en liten stickkontakt, utan vi pratar om 240 ampere för att kunna ladda en lastbil. Det är den nivå vi pratar om. Så länge det inte är utbyggt kommer det inte att gå att ställa om. Dessutom rör sig en lastbil per definition över yta för att leverera gods. Då måste det även finnas publika laddpunkter. Annars reder man inte ut sitt uppdrag.

För att klara det läge vi har nu måste ni backa på reduktionsplikten, och det måste ni göra med en gång – omedelbart. Annars står vi inför ett gigantiskt problem.

Anf. 73 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Thomas Morell pratar om att åtgärderna inte hjälper företagen.

Låt mig konstatera att sänkningen på drivmedel som vi gör på totalt 1,80 kronor påverkar företagen, för den påverkar priset vid pump. Låt mig påpeka att den pausade bnp-indexering vi gör och frysningen av reduktionspliktsgränserna påverkar priserna.

Det finns en diskussion, och det är faktiskt någonting som vi har sett över och fortsätter att följa noggrant, om hur mycket en minskad reduktionsplikt här och nu skulle göra för priset vid pump. De flesta drivmedelsbolag har redan köpt sina bränslen för året. Vilken effekt detta skulle ge är alltså högst oklart. Jag konstaterar att oavsett vad Thomas Morell har för motiv är lösningen kanske inte den tulipanaros som han ger den sken av att vara. Kanske kan den ge någon effekt, kanske ger den inte någon effekt

alls. Men vi ser att det på sikt kan ge effekt, och det är därför vi har valt att i dagsläget frysa nästa års nivåer.

Kriget mot Ukraina har pågått i en månad, och det är under den här tiden som vi har sett de största prisökningarna och framför allt också den största osäkerheten på marknaden. Regeringen är beredd att stötta både enskilda och företag, men marknaden kan också behöva ta höjd för ett nytt prisläge vad gäller både energi och bränsle om konflikten blir långvarig. Vi följer detta noggrant för att se vad en förändrad reduktionsplikt eller andra åtgärder ger för faktisk effekt.

Thomas Morell lyfte upp problemet med ellastbilar. Det här är någonting som ligger mig varmt om hjärtat. Vi ska naturligtvis göra vårt yttersta för att så snabbt som möjligt bygga ut elladdinfrastrukturen. Men det finns ingen quickfix – det här är ingenting som görs på en eller två veckor. Det finns sedan ett antal år tillbaka ett arbete med en elkorridor från Gävle till Tyskland. Stora delar av den är på plats, och den sträckan skulle fungera, men vi kan vara överens om att det inte fungerar överallt. Och det är klart att man behöver kunna köra med sina lastbilar på fler ställen. Så låt oss jobba för att det arbetet går ännu fortare.

När det gäller bönderna och jordbruken gick regeringen i februari ut med ett förslag om extra stödpaket till lantbruk just för att de har så höga kostnader just nu. Det är 1 miljard kronor som går till att kompensera just för de höga kostnaderna. I detta ligger bland annat en återbetalning på diesel med 2 kronor per liter.

Vi ska ha ett starkt jordbruk i Sverige. Vi ska ha mat som produceras i Sverige. Vi ska se till att ha starka åkerier. Det är därför vi gör de åtgärder som vi har föreslagit och som jag har redovisat i dag. Behöver det göras mer? Ja, vi följer läget noggrant och ser om vi kan göra någonting mer, men låt mig också säga att innan vi talar oss varma för än den ena, än den andra lösningen behöver det också ses över vilken faktisk effekt som lösningen kan ge där ute.

Anf. 74 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Den effekt vi kommer att se är att vi inte får ut varor till butiker, apotek och sjukhus om bilarna stannar. Det är den effekten vi pratar om, och den ligger inte längre bort än mellan 14 dagar och en månad. Alwex är en stor lastbilscentral nere i Växjö. Bland deras 70 delägare räknar man med att konkursen ligger och lurar runt hörnet för flera av dem, för man får inte den betalning man behöver för att utföra transporten. Det är ett allvarligt läge.

Det är inte så att man är ute och kör lastbil på vägen för att man tycker att det är så förtvivlat skoj att köra lastbil, utan transporten är grunden för att var och en av oss ska kunna gå in i affären och handla vår mat, att industrin får sina transporter så att produktionen kan fortgå, att sjukhusen får den utrustning de behöver för att vårda patienter, att apoteken har läkemedel och att vattenverken får de kemikalier de behöver för att kunna leverera rent vatten så att vi har det i kranen när vi öppnar den i köket. Det är det vi pratar om, och det är det som är på väg att gå omkull.

Regeringen har inte koll på läget. Visst har priserna gått upp på grund av kriget i Ukraina – det är inget att diskutera – men de går ju upp lika mycket för alla länder i Europa, men Sverige skjuter ut sig på grund av den

här reduktionsplikten. Ni måste inse att ni gjorde fel där. Backa tillbaka och gör ett omtag, men vänta inte, för det kommer att bli ett jätteproblem för hela samhället när transporter stannar. När maten inte kommer till butikerna, när jordbruket inte får sina transporter med mjölk och slaktdjur utförda – vad gör vi då? Den frågan måste ni ställa er.

Anf. 75 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Thomas Morell, för anförandet!

Regeringen har både koll på läget och har ställt sig frågan: Hur ska vi se till att transportindustrin fungerar väl i Sverige så att vi får kläder till butikerna, så att vi får kemikalier till vattenreningen, så att våra apotek har de medel och sjukvårdsmateriel som de behöver och så att sjukhusen får det stöd de behöver?

Det vi pratar om här är att Thomas Morell och hans parti i grunden är negativa till att vi försöker driva bort Putin- och oljeshejksolja ur våra tankar. De har alltid varit emot detta, fru talman. Det är inget nytt. När vi har gjort en ansats att göra Sverige mer självständigt har de konsekvent röstat emot detta.

Vi kan vara överens om att när biodrivmedelsproduktionen i dagsläget inte är tillräckligt hög bidrar det, utöver världsmarknadspriset, till att höja priserna något ytterligare i Sverige. Det kan vi vara överens om. Därför har vi vidtagit en lång lista med åtgärder som skattesänkningar, frysning av reduktionsplikten, förbättrad drivmedelskompensation, reseavdrag och frysning av bnp-indexeringen för att kunna hjälpa bolagen. Dessutom har vi ett särskilt stöd för jordbruket. Detta gör vi för att hjälpa företagen men samtidigt spara på vår planet så att våra barn kan växa upp här.

Att ha två tankar i huvudet, fru talman, är kanske något särskilt sossigt, men jag är stolt över att kunna göra både det kortsiktiga och det långsiktiga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2021/22:397 om importen av rysk fossil energi

Anf. 76 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att verka för att EU inför ett stopp för handeln med rysk olja, gas och uran. Jens Holm har vidare frågat mig om jag avser att gå före EU och stoppa den svenska importen av ryska energiråvaror.

Jag vill inleda med att understryka att Sverige har ett lågt direkt beroende av rysk energi. Sverige är nettoexportör av el, och vi har inget starkt beroende av ryska oljeprodukter. Vattenfall AB har meddelat att företaget avbryter den import som funnits av ryskt uran. Sverige har en god beredskap när det gäller energitillgången som helhet, särskilt tack vare att vi går före i elektrifieringen med stöd av våra inhemska förnybara elkällor.

I övriga Europa är läget ett annat, och beroendet av rysk energi är stort på flera håll. För mig är det viktigt att EU visar en enad front mot Ryssland, och solidariteten inom unionen är en grundbult. Regeringen verkar för att

EU:s beroende av Ryssland och av fossila bränslen ska brytas så fort det är möjligt. Vi måste samtidigt vara ödmjuka inför att det inte är så enkelt för alla medlemsstater att snabbt finna alternativ till den ryska energin. Det finns andra medlemsstater vars energianvändning innehåller en större andel rysk energi, och ett importstopp skulle förstås drabba dem hårdare.

Med det sagt ställer sig Sverige inte negativt till ett stopp av rysk energiimport om de länder som får ta de största konsekvenserna vill ställa upp på det. Och Sverige fortsätter självklart att verka för att EU så fort det bara är möjligt ska göra sig helt oberoende av rysk energiimport, som EU-kommissionen föreslagit i planen REPowerEU.

Av de energibärare som Jens Holm räknar upp är det främst när det gäller naturgasen som Sverige har ett visst, om än klart begränsat, direkt beroende av rysk energi. 2 procent av Sveriges energi kommer från naturgas, och omkring hälften av denna bedöms komma från Ryssland. Sverige importerar gasen i det västsvenska gasnätet från Danmark som i dag i sin tur får merparten av sin gas från Tyskland. En inte obetydlig andel av gasen i det tyska och därmed till slut i det västsvenska nätet kommer ursprungligen från Ryssland.

Sverige kan inte styra över var gasen i nätet kommer ifrån eftersom vi påverkas av andra länders beslut och av hur gasnätet i Europa är uppbyggt. Det går inte att stoppa importen av bara rysk gas till Sverige. Det är därför också viktigt att öka den inhemska produktionen av biogas som kan bidra till att ersätta den fossila gasen.

Anf. 77 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka energiminister Farmanbar för svaret på min interpellation.

Ministern och jag är överens om att Putins anfallskrig mot Ukraina är vidrigt. Civila dödas varje dag. Städer utplånas till oigenkännlighet. Miljontals har tvingats på flykt. Också inom Ryssland är protesterna stora, även om de inte kan komma till uttryck eftersom Ryssland helt enkelt inte är en demokrati.

Vi vet också att det är exporten av fossil energi som göder Putins krig. Ungefär hälften av den ryska statsbudgeten finansieras med intäkter från export av olja och fossil gas. Jag läste en uppgift om att Ryssland på en dag får motsvarande ungefär 6 miljarder svenska kronor i intäkter från denna export.

Ministern har rätt i att vårt beroende av fossil energi från Ryssland inte är lika stort som när det gäller andra länder, men vi är med och finansierar det här vidriga kriget med vårt beroende av rysk energi. Detta beroende måste stoppas så fort som det bara går.

Det är dessutom särskilt viktigt att stoppa handeln med rysk energi eftersom Putin egentligen inte kan finansiera sin krigsmaskin med någonting annat än dessa intäkter. Den stora valutareserven kommer han inte åt, för de pengarna är låsta i dollar och euro i internationella banker. Detta är ett exempel på väldigt bra sanktioner mot det här kriget.

Jag och Vänsterpartiet anser att det enda raka är att Sverige gör två saker i det här läget. Sverige ska på EU-nivå driva på för ett EU-beslut om att stoppa handeln med rysk fossil energi, i synnerhet olja och gas. Vi anser också att Sverige som enskilt land kan gå före, börja att sluta handla med rysk olja och gas och sedan hoppas att andra länder kan följa efter.

På detta svarar ministern att han inte motsätter sig ett EU-beslut om ett importstopp, men jag vill förstås veta om ministern och Sverige driver detta aktivt på EU-nivå och om det i varje relevant sammanhang tas upp att vi ska få ett EU-beslut om att stoppa handeln med rysk fossil energi. Det får ministern gärna förtydliga.

Det handlar också om Sveriges roll. Jag var EU-parlamentariker innan jag kom in i riksdagen och vet lite om hur saker och ting fungerar där nere i Bryssel, även om det var ett par år sedan jag var EU-parlamentariker. Någonting lärde jag mig, nämligen att om man vill få någonting gjort i Bryssel ska man städa upp framför egen dörr. Då ska man gå före och visa som ett gott exempel att det går att göra på ett visst sätt. Då kommer andra länder att följa efter, och då kan man också få med sig hela EU.

Vi i Sverige skulle kunna gå före och säga att vi slutar att köpa olja och gas från Ryssland. Det är också ett sätt att påverka EU.

Jag skulle vilja fråga ministern: Vem i Bryssel – vilka länder – är det egentligen som säger att vi inte får göra detta i Sverige? Vad är det som håller emot att Sverige kan gå före och stoppa importen av det som göder Putins krigsmaskin? Vem stoppar oss från att stoppa importen av olja och gas från Ryssland?

Anf. 78 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för inlägget!

Det torde inte vara en överraskning för vare sig Jens Holm, mig eller någon annan att det har funnits och finns länder i Europa som har avsevärt närmare kopplingar till Putin och Putins Ryssland än vad vi i Sverige har. Jag har under den här horribla processen, efter Rysslands vidriga invasionskrig mot Ukraina, ändå känt stolthet över att hela Europa har hållit ihop. Länder som Ungern, som har varit kända för att vara väldigt nära Ryssland och Putin, har rättat in sig i den samordnade, enade front som EU har ställt upp.

Vår styrka, vågar jag säga, är just enigheten. Vår styrka är den enade fasad som länderna i Europa visat tillsammans med USA, Australien, Japan, Sydkorea och flera andra länder. Den enade fronten har till och med fått länder som Schweiz att för första gången ställa upp på kraftiga ekonomiska sanktioner mot Ryssland.

Jag och Jens Holm är överens om att vi vill avsluta beroendet av ryska fossila bränslen – och för den delen av rysk energiimport helt och hållet – så fort som möjligt.

Det är numera, bara för att ha det sagt, noll procent kärnbränsle som Sverige importerar från Ryssland. Så ser inte läget ut i Europa. Jag pratade senast i förra veckan med energiministern i Slovakien och energiministrarerna i flera andra öststatsländer som fortfarande har ett stort beroende av kärnbränsle från Ryssland.

Förra året var det endast 8 procent av den råolja som vi i Sverige importerade som kom från Ryssland. Beräkningen är att vi redan nu är på avsevärt lägre nivåer därför att vi frivilligt har slutat att handla, eller därför att våra bolag i stor utsträckning har slutat att handla. Det kan fortfarande finnas en viss procent kvar, men vi är nere på väldigt låga nivåer.

Totalt använder vi 2 procent gas för hela vårt energisystem. I januari var det ungefär hälften av denna gas som beräknades komma från Ryssland. Senast hörde jag att vi är nere på drygt en tredjedel av det, att det är

på väg ned och att vi inom ett antal månader kan hoppas på att komma ned till noll när det gäller import av rysk gas. Vi har över huvud taget inga egna affärer med Ryssland när det gäller gas, utan gasen köps via Tyskland och går vidare till Danmark. Vi köper gas från Danmark, och där kan molekylerna vara inblandade med varandra.

Det är inga problem för oss i Sverige att vi går mot noll, men jag vill inte att Sverige blir det land som bryter EU-samordningen genom att införa egna regler kring det gemensamma sanktionspaketet. Det handlar inte om att vi inte ska vara duktiga – det är en ganska liten insats för oss att visa oss duktiga och göra det som är rätt. Men konsekvensen kan bli att de länder som har avsevärt närmare kopplingar till Ryssland och som har tyckt att det har varit en ansträngning att ställa upp på den gemensamma sanktionslinjen säger: Kolla – om de kan ha en egen sanktionslinje som är lätt för dem kan vi ha en egen sanktionslinje som är lätt för oss och som innebär avsevärt större energiimport från Ryssland. Den situationen vill inte jag att Sverige medverkar till.

Jag fick en konkret fråga om hur vi driver detta i EU. Jag kan för egen del säga att jag på vartenda sammanträde där jag har träffat mina ministerkollegor i EU har lyft fram vikten av att så snabbt som möjligt göra Europa fritt från beroendet av energiimport från Ryssland. Det gäller inte bara importen av fossila bränslen utan även kärnbränsleimporten. Svaret på den frågan är att jag har gjort detta på vartenda möte som jag har varit på.

Anf. 79 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det är jättebra att ministern tar upp detta på EU-nivå vid varje givet tillfälle.

Ministern sa att vi ska göra oss oberoende av import av rysk fossil energi. Min fråga var dock egentligen om ministern också tar upp att vi ska sluta att köpa rysk fossil energi nu under kriget. Detta är två lite olika saker. Det ena gör man på lite längre sikt; det andra är en väldigt tydlig politisk och ekonomisk signal.

Låt oss gå in på det svenska förhållandet. När det gäller statistiken skulle jag vilja nyansera uppgifterna från ministern lite. Ministern sa att vi har ett lågt beroende av Ryssland, att det vi handlar är marginellt och att vi köper mycket mindre än Tyskland, Italien och andra länder.

Visst är det så, men ändå kommer 8 procent av oljan från Ryssland. Den gasformiga gasen kommer i pipeline från Danmark, precis som ministern säger, och där är det svårt att separera molekylerna från varandra, så den frågan måste vi driva internationellt. Men den flytande gasen, LNG, kommer hit med ryska fartyg, ofta för att sedan driva svenska fartyg. Jag har fått uppgift från Energimyndigheten om att vi enligt de senaste siffrorna importerar ungefär 500 000 ton årligen, varav en tredjedel från Ryssland. Det är ändå ganska betydande mängder.

I dag fick jag nya uppgifter från Energimyndigheten och SCB om flygbränsle. Tydligt importerar vi ungefär 1 miljon ton flygbränsle varje år. Drygt hälften av det som vi importerade 2019 kom faktiskt från Ryssland.

Det finns alltså solklara handelsströmmar med fossil energi från Ryssland till Sverige. Det faktum att vi importerar mindre än andra EU-länder torde tala för att vi är landet som ska gå före och avbryta denna import.

Nu säger ministern att detta håller på att ske genom bolagen själva. Det är liksom konsumentdrivet. Man försöker omförhandla avtal och sådant

och göra sig oberoende av Ryssland. Men vi behöver också den politiska signalen. Vi behöver göra som Biden i USA och säga: Nu slutar vi köpa olja och gas från Ryssland! Det är en viktig politisk signal.

Jag köper inte det som ministern säger om att detta skulle äventyra EU-enheten. Tvärtom skulle jag säga att vi skulle visa att vi fullt ut står bakom det sanktionspaket som vi har i EU, och därutöver gör vi ännu mer än de andra EU-länderna. Vi kapar banden med Putin: Inte en krona till hans krigsmaskin!

Jag är alldeles övertygad – ministern får gärna korrigera mig, för det är ju ministern som sitter på möten med sina kollegor – om att andra länder skulle välkomna att ett land kan gå före på det sättet och visa ledarskap.

Jag vill återigen fråga ministern: Tror inte ministern att det vore en väldigt bra politisk signal, vid sidan av det ekonomiska, om vi avbröt importen av olja och gas från Ryssland? Som jag har redovisat är det vi köper inte obetydligt, men vi skulle kunna stoppa det.

Anf. 80 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! För att svara på den konkreta fråga som Jens Holm ställer: Ja, det finns länder som skulle välkomna vårt beteende i ett sådant fall, om vi ensidigt driver ett eget sanktionspaket mot Ryssland som går utöver det som vi gemensamt har beslutat. Det finns länder som skulle välkomna det av samma anledning som Jens Holm framför. Det finns också länder som skulle välkomna det för att de ser sin chans att driva sitt eget sanktionspaket.

Det finns två scenarier som vi hamnar i, och att se detta är vad realpolitiken i Europa egentligen handlar om. Därför är enigheten kring sanktionspaketet så viktig.

Om någon behöver min uppriktiga uppmaning, min vilja och mina glädjeuttryck över att man slutar handla med ryska energiprodukter kan jag säga: Ja, ni har verkligen både min tacksamhet och min glädje. Men lagstiftning utöver det gemensamma sanktionspaketet tror jag är mer skadligt än nyttigt i förlängningen. Vi kan vifta med plakat och säga att vi är duktiga, men det kan också öppna för ett antal länder längre söderut och avsevärt närmare Ryssland att vifta med sina plakat och i stället börja handla lite mer, för det börjar bli för dyrt för våra konsumenter. Vi har inte velat öppna den dörren.

När det gäller importen av raffinerat bränsle, till exempel flygbränsle, är det viktigt att komma ihåg att i sanktionspaketet mot Ryssland ligger energiteknologi, det vill säga den teknologi som vi vet att Ryssland inte besitter självt och som vi vet att man är beroende av import av för att kunna fortsätta raffinera råolja till flygbränsle eller andra produkter. Man kommer att kunna göra det under ytterligare en kort period, men rätt snart, när produkterna behöver ersättas, kommer sanktionerna att slå till väldigt hårt. Det innebär att de ryska raffinaderierna kommer att ha svårt, för att inte säga omöjligt, att fortsätta att raffinera oljeprodukter. Jag tror att detta är en väldigt viktig del.

Men låt mig komma tillbaka till det Jens Holm talar om. Ja, för att göra detta borde vi helt och hållet bryta vårt fossilberoende. Det handlar om fossilt bränsle från Ryssland och från oljeschejkerna i Mellanöstern. Då skulle jag också vilja välkomna Vänsterpartiet. Vänsterpartiet om någon borde slå vakt om vårt viktigaste verktyg för att sluta importera bränsle

från oljeschejkerna i Mellanöstern och från Putins Ryssland, nämligen reduktionsplikten. Slå vakt om den i stället för att vilja avskaffa den eller lägga den på en avsevärt lägre nivå än i dag. Den är ju ett verktyg som gör det tydligt för marknaden där ute att man frivilligt ska minska sin användning av fossila bränslen. Det är ett sätt att göra det. Jag välkomnar er att ansluta er till den linjen.

LNG, liquid natural gas, finns det inget naturligt med. Låt mig säga detta i denna ädla församling. Det är gammal fossil dinosaurie vi talar om även om det är i flytande form. Där har importen från USA och framför allt Japan ökat kraftigt. Jag vet att Tyskland också talar med Qatar och flera andra länder. Till syvende och sist måste vi bli kvitt detta över huvud taget och gå över till biogas och andra lösningar.

Anf. 81 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det sistnämnda håller jag fullt ut med om. Kriget mot Ukraina är också något av fossilstatens dödsryckningar. Putin gör allt för att vidmakthålla sina handelsintressen för att fortsätta sälja sin fossila energi när han vet att en stor del av världen håller på att ställa om. Det skakar hans imperium i dess grundvalar. Man kan anlägga ett klimatperspektiv på hela detta fruktansvärda krig också.

Därför är egentligen varje klimatåtgärd där vi investerar i 100 procent förnybar energi, som biogas, ett sätt att göra oss fria från sådana som Putin, diktatorer i Mellanöstern och så vidare.

Ministern säger att vi inte ska ha en ensidig sanktionspolitik och att vi i Sverige inte ska gå före och stoppa importen av rysk olja och gas. Men titta på hur det var med Sydafrika under apartheid, till exempel. Hela världen enades mot den tyranniska apartheidregimen. Det var bojkott, sanktioner och annat. Men Sverige som land gick lite längre. Vi visade ledarskap, och andra länder följde efter oss när vi var modiga och tog ännu större steg. Palmes hela utrikespolitik handlade ju i mångt och mycket om att våga gå före.

Nu under Rysslands krig tar vi inte längre emot ryska flygplan i vårt luftrum. Det var ju enskilda medlemsländer som gick i förväg och sa att de inte var välkomna, och sedan hakade EU på och stoppade ryska flyg till hela EU. Detta visar att enskilda medlemsländer kan och bör driva på. Därför menar jag att Sverige borde gå före och stoppa importen av rysk fossil gas och olja, och det borde ske så fort som möjligt.

Anf. 82 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag tror att det faktiskt var USA som var första landet som sa att man inte skulle ta emot ryska flygplan. De är inte medlemmar i Europeiska unionen, men de är medlemmar i FN i alla fall. Därmed följde också Europeiska unionen samfällt med i detta.

Jag uppskattar verkligen att Jens Holm tar Palme som exempel, och den kamp som vi förde mot apartheidregimen i Sydafrika. Det som tyvärr inte fanns då var EU. Det gjorde att de europeiska länderna gjorde på olika sätt.

Kanske hade det gått fortare om vi hade haft EU då. Då hade vi kanske diplomatiskt kunnat förhandla fram ett gemensamt europeiskt sanktionspaket mot Sydafrika för att kunna bedriva detta.

Prot. 2021/22:89
29 mars

Svar på
interpellationer

Det är det som är min poäng. När vi gör saker tillsammans tenderar det att bli större totaleffekt än om ett land – kanske ett litet land på 10 miljoner invånare – sticker iväg och gör något mer. Det kan då ske på bekostnad av att totalen inte blir större.

Här gör man väl en bedömning av de här länderna och av om Viktor Orbán egentligen vill vara nära Putin eller inte. Regeringens bedömning är att det är för stor risk att vi kommer att se andra länder i Europa som bryter sanktionsenigheten om Sverige är den som bryter sanktionsenigheten. Därför är enigheten vår väg framåt.

Det vi kan vara helt överens om, Jens Holm och jag, är att den gröna omställningen är vägen framåt. Det hoppas jag att vi kan fortsätta hålla i när det gäller arbetet med elektrifieringen, med biogasen, med reduktionsplikten och med användningen av biobränslen framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2021/22:197 Effektivare verktyg i utskökningsförfarandet

2021/22:201 Ett års förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd

2021/22:202 Betaltjänster – några förtydliganden

2021/22:214 Stärkt rätt till personlig assistans – grundläggande behov för personer som har en psykisk funktionsnedsättning och ökad rättssäkerhet för barn

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:111 Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola

2021/22:4434 av Daniel Riazat m.fl. (V)

2021/22:4450 av Fredrik Malm m.fl. (L)

2021/22:4459 av Lars Hjälmered m.fl. (M)

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 25 mars

2021/22:420 Cementkrisen

av *Ola Johansson* (C)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:421 Taiwans deltagande i internationella samarbeten och organisationer

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:422 Bidrag till islamistiska aktörer i civilsamhället
av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)
till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)
2021/22:423 Folkmord och ofrivillig organskörd i Kina
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2021/22:424 Elitsatsningar
av *Angelika Bengtsson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2021/22:425 Byråkratin i byggbranschen
av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till statsrådet Johan Danielsson (S)

Prot. 2021/22:89
29 mars

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 25 mars

2021/22:1355 En effektivare tillståndsprovning
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)
2021/22:1356 Bostäder till skyddssökande från Ukraina
av *Roger Hedlund* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2021/22:1357 Dellenbanan
av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:1358 Pneumokockvaccin
av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2021/22:1359 Transportörsansvar för id-kontroller
av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:1360 Beredskapsflygplatser i alla län
av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:1361 Statsbidrag till enskild väghållning
av *Mikael Larsson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:1362 Taiwans deltagande i the Leaders Network
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2021/22:1363 Elsparkcyklar
av *Camilla Brodin* (KD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)
2021/22:1364 Boendestandarden på MHS Karlberg
av *Jörgen Berglund* (M)
till statsrådet Max Elger (S)

Prot. 2021/22:89
29 mars

den 28 mars

2021/22:1365 Nordiska rådets temasession

av *Rasmus Ling* (MP)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2021/22:1366 Tjänstledighet för reservofficerare

av *Mikael Oscarsson* (KD)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2021/22:1367 Ryska agenter

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 19.21.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 44 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 24–25

mars	1
Anf. 1 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	1
Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M).....	2
Anf. 3 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	2
Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M).....	3
Anf. 5 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	3
Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD)	3
Anf. 7 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	4
Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD)	4
Anf. 9 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	4
Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C).....	5
Anf. 11 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	5
Anf. 12 ANNIKA QARLSSON (C).....	5
Anf. 13 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	6
Anf. 14 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	6
Anf. 15 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	7
Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	7
Anf. 17 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	7
Anf. 18 HAMPUS HAGMAN (KD).....	8
Anf. 19 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	8
Anf. 20 HAMPUS HAGMAN (KD).....	8
Anf. 21 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	9
Anf. 22 MARIA NILSSON (L).....	9
Anf. 23 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	9
Anf. 24 MARIA NILSSON (L).....	10
Anf. 25 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	10
Anf. 26 MARIA FERM (MP)	10
Anf. 27 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	11
Anf. 28 MARIA FERM (MP)	11
Anf. 29 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	11
Anf. 30 BJÖRN WIECHEL (S)	12
Anf. 31 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	12
Anf. 32 BJÖRN WIECHEL (S)	12
Anf. 33 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	13
Anf. 34 JAN ERICSON (M)	13
Anf. 35 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	13
Anf. 36 JAN ERICSON (M)	14
Anf. 37 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	14
§ 2 Avsägelse	14
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	15
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning	15
§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	15
§ 6 Ärende för hänvisning till utskott	15
§ 7 Ärenden för bordläggning	16
§ 8 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering	16
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU8.....	16

Anf. 38 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	16
Anf. 39 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	19
Anf. 40 CICZIE WEIDBY (V)	20
Anf. 41 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	22
Anf. 42 MALIN DANIELSSON (L)	24
Anf. 43 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	26
Anf. 44 PATRIK BJÖRCK (S).....	27
Anf. 45 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	30
Anf. 46 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	31
Anf. 47 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	31
Anf. 48 PATRIK BJÖRCK (S) replik.....	32
Anf. 49 HELENA VILHELMSSON (C)	32
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)	34
§ 9 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv om en global minimiskatt för multinationella företag inom EU	35
Skatteutskottets utlåtande 2021/22:SkU12.....	35
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)	35
§ 10 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till direktiv med regler för att förhindra att legala enheter som saknar substans missbrukas för skatteändamål.....	35
Skatteutskottets utlåtande 2021/22:SkU32.....	35
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)	35
§ 11 Ukrainas, Georgiens och Moldaviens ansökningar om medlemskap i EU	35
Utrikesutskottets utlåtande 2021/22:UU17	35
Anf. 50 KENNETH G FORSLUND (S).....	35
Anf. 51 JESSIKA ROSWALL (M).....	36
Anf. 52 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	37
Anf. 53 JOAR FORSSELL (L).....	39
Anf. 54 KERSTIN LUNDGREN (C).....	40
(Beslut skulle fattas den 30 mars.)	41
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:409 om översyn av böter och sanktionsavgifter	41
Anf. 55 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	41
Anf. 56 THOMAS MORELL (SD).....	42
Anf. 57 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	43
Anf. 58 THOMAS MORELL (SD).....	43
(forts.).....	44
Ajournering.....	44
Återupptaget sammanträde.....	44
§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2021/22:409 om översyn av böter och sanktionsavgifter.....	45
Anf. 59 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	45
Anf. 60 THOMAS MORELL (SD).....	46
Anf. 61 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	46
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:387 om Huawei process i ICSID.....	47
Anf. 62 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	47
Anf. 63 JENS HOLM (V)	48

Anf. 64	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	49	Prot. 2021/22:89
Anf. 65	JENS HOLM (V)	50	29 mars
Anf. 66	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	51	-----
Anf. 67	JENS HOLM (V)	51	
Anf. 68	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	52	
§ 14	Svar på interpellation 2021/22:388 om läget för		
	bränsleberoende företag	53	
Anf. 69	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	53	
Anf. 70	THOMAS MORELL (SD)	53	
Anf. 71	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	54	
Anf. 72	THOMAS MORELL (SD)	55	
Anf. 73	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	56	
Anf. 74	THOMAS MORELL (SD)	57	
Anf. 75	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	58	
§ 15	Svar på interpellation 2021/22:397 om importen av rysk		
	fossil energi	58	
Anf. 76	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	58	
Anf. 77	JENS HOLM (V)	59	
Anf. 78	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	60	
Anf. 79	JENS HOLM (V)	61	
Anf. 80	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	62	
Anf. 81	JENS HOLM (V)	63	
Anf. 82	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	63	
§ 16	Bordläggning	64	
§ 17	Anmälan om interpellationer	64	
§ 18	Anmälan om frågor för skriftliga svar	65	
§ 19	Kammaren åtskildes kl. 19.21	66	